
**საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა
და განვითარების ცენტრი**

ბრიგოლ ფანცულაია

სოციალური მდგომარეობა საქართველოში 2

ბიორბი ბარბაქაძე

საქართველოს სადაზღვევო სისტემა 24

სოციალური მდგომარეობა საქართველოში

■ გრიგოლ ფანცულაია
ანა ჩიბუხაშვილი

სოციალური სფერო საბაზრო ეკონომიკისაკენ მიმავალი ეკონომიკური რეფორმების გზის განუყოფელი ნაწილია. ჩვენი ქვეყნის, ისევე როგორც ამ გზაზე მდგარი ყველა სხვა სახელმწიფოს ეკონომიკურ პოლიტიკაში სოციალურ საკითხებს განსაკუთრებული ადგილი უნდა ექციროს.

პოსტკომუნისტური ქვეყნებისათვის მეტად ძნელია რეფორმების სანყის ეტაპზე სოციალური სფეროს წარმატებაზე ლაპარაკი, რადგან ისინი იმ სახელმწიფოების მემკვიდრეები არიან, სადაც სოციალური უზრუნველყოფა განსაკუთრებულ დონეზე იყო აყვანილი და ხალხი მიეჩნეოდა მაღალ პენსიებს, ხელფასებს, დასაქმების აბსოლუტურ დონეს, უფასო ან პრაქტიკულად უფასო მომსახურებას და ა.შ. თუმცა უნდა ვაღიაროთ, რომ როგორი ქვეყნის მემკვიდრეც არ უნდა იყო, რვა წლის არსებობის მანძილზე იმაზე ბევრად მეტის მიღწევა შეიძლება ქვეყნისათვის პრიორიტეტულად აღიარებულ სფეროში, ვიდრე ეს ჩვენმა ქვეყანამ გააკეთა.

უკანასკნელი წლების განმავლობაში ქვეყანაში მიმდინარე ურთულესმა პოლიტიკურმა და სოციალურ ეკონომიკურმა მოვლენებმა მძიმე მდგომარეობა შექმნეს სოციალურ სფეროში.

ბიუჯეტის მთლიანი ხარჯების 50,3% სოციალური სფეროს დაფინანსებაზე მოდის

არ შეიძლება ხაზი არ გაესვას იმ სასიკეთო ძვრებს რომლებსაც სირთულეების მიუხედავად ადგილი ჰქონდა ჩვენი ქვეყნის სოციალურ სფეროში, რაც თავის ერთერთ გამოხატულებას 1994 წლიდან მოყოლებული სოციალური ხარჯების ზრდაში ჰპოვებს (იხ. ცხრილი №1). არც მეორე ფაქტორია ყურადღების გარეშე დასატოვი — ძნელია მსოფლიოში მოიძებნოს ქვეყანა, რომლის ბიუჯეტშიც ხარჯების ამხელა წილი მოდის სოციალურ ხარჯებზე. კერძოდ 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში სოციალური ხარჯების დაფინანსებაზე 472 მლნ ლარია გამოყოფილი,

რაც მთლიანი ხარჯების 50,3% შეადგენს, აქდან უდიდესი ნაწილი — 278,6 მლნ ლარი (სახელმწიფო ბიუჯეტში) მოსახლეობის სოციალური დაცვის ღონისძიებებზეა მიმართული (იხ. ცხრილი №2).

წინ გადადგმული ნაბიჯების მიუხედავად სოციალურად ორიენტირებული ქვეყნის სტატუსზე საქართველოს პრეტენზია ნამდვილად არ უნდა გააჩნდეს, რაზეც ნათლად მეტყველებს ქვეყნის სოციალური ორიენტაციის დონის განსაზღვრის მსოფლიოსი აპრობირებული მეთოდის გამოყენება, კერძოდ სოციალური ხარჯების წილის გაანგარიშება მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში. იმის გამო, რომ ჩვენი ქვეყნის ბიუჯეტი სრულად ვერ ასახავს მ.შ.პ.-ს და მის მხოლოდ 12% შეადგენს (1998 წლის გეგმიური მაჩვენებლები), ბიუჯეტში სოციალური ხარჯების ამხელა წილი არავითარ ეფექტს არ იძლევა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში. 1997 წლის ბიუჯეტში სოციალური დაცვისა და სოციალური დაზღვევის ღონისძიებებზე გეგმიტ გათვალისწინებულმა ხარჯებმა მთლიანი შიდა პროდუქტის 3,2% შეადგინა, წელის კი ეს მაჩვენებელი, როგორც დაგეგმილია 3,8 %-ს მიაღწევს. (იხ. ცხრ. №3)

სოციალური ხარჯების ზრდის ტენდენცია სახეზეა, მაგრამ თუ საქართველოს სოციალური ორიენტაციის დონეს მსოფლიო მასშტაბით შევაფასებთ, აღმოჩნდება, რომ ამ მაჩვენებლით საქართველო არა მარტო განვითარებულ, არამედ ბევრ განვითარებად ქვეყანასაც ჩამოუვარდება. (იხ ცხრ. №4)

სოციალური ხარჯების წილით მთლიან შიდა პროდუქტში საქართველო გვერ განვითარებად ქვეყანასაც ჩამოუვარდება და დაახლოებით ტუნისისა და მავრიკის დონეზე იმყოფება

უნდა ვაღიაროთ, რომ ჩვენაირ მდგომარეობაში მყოფი ქვეყნისათვის 278.6 მილიონი ლარის დაგეგმვა ბიუჯეტში სოციალურ ხარჯებზე არც თუ ცუდი მაჩვენებელია, მაგრამ აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ ქვეყნის პოლიტიკისა და

შესაბამისად ბიუჯეტის სოციალური ორიენტაციის დონე არ შეიძლება განისაზღვროს მარტოდენ სოციალური ხარჯების გეგმიური მაჩვენებლების ოდენობით, მითუმეტეს თუ გავითვალისწინებთ, რომ გეგმიური და ფაქტიური სოციალური ხარჯები, ისევე როგორც ყველაფერი სხვა ჩვენ ქვეყანაში მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. თუ 1997 წელს სოციალურ ხარჯებზე 200 821 ათასი ლარი იყო გამოყოფილი, რეალურად კი 194 971 ათასი ლარით დაფინანსდა, რაც დაგეგმილის 95 % იყო. უნდა ვალიაროთ, რომ შესრულების ასეთი დონე საქართველოს ბიუჯეტისათვის არც თუ ცუდი მაჩვენებელია, რადგან ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილი საერთოდ 88%-ით შესრულდა.

სოციალური სფერო 1998 წელს 15 მილიონ ლარს ვერ მიიღებს

თუ ვივარაუდებთ, რომ 1998 წლის ბიუჯეტში სოციალური ხარჯები იგივე პროცენტით შესრულდება, სოციალური სფერო ვერ მიიღებს დაახლოებით 15,1 მილიონ ლარს, რაც ძალზე დიდი დანაკლისი იქნება ისედაც გაჭირვებაში მყოფი ხალხისათვის.

ქვეყნის სოციალურად ორიენტაციის დონე თუ ბიუჯეტის ხარჯების მხრივ იმდენად არ იგრძნობა, განსაკუთრებით ნათლად იჩენს თავს საგადასახადო კოდექსში, სადაც ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან გადასახადს სოციალური გადასახადი წარმოადგენს.

სოციალური გადასახადი წარმოადგენს სოციალური უზრუნველყოფის და დასაქმების ერთიანი სახელმწიფო ფონდის ფორმირებისათვის აუცილებელ შენატანს.

სოციალური გადასახადის გადამხდელებად ითვლებიან დამქირავებელი მენარმე ფიზიკური პირები და იურიდიული პირები, რომლებიც შრომას უნაზრაურებენ საქართველოში დაქირავებულ ფიზიკურ პირებს; ფიზიკური პირები - მენარმეები და იურიდიული პირები, რომლებიც ეკონომიკურ საქმიანობის განხორციელებისას შრომას უნაზრაურებენ იმ ფიზიკურ პირებს, რომლებიც მათ საქართველოში უნევენ მომსახერებას ხელშეკრულების საფუძველზე ან მის გარეშე; ფიზიკური პირები, რომლებიც საქართველოში

ენევიან სამენარმეო საქმიანობას ან იღებენ ანაზრაურებას ზემოთ ჩამოთვლილი პუნქტების მიხედვით.

სოციალური გადასახადი საქართველოში საერთაშორისო სტანდარტებიდან გამომდინარე საკმაოდ მაღალია

სოციალური გადასახადის განაკვეთებიდან თუ ვიმსჯელებთ (ხელფასის ფონდის 27% სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში, 1% დასაქმების ფონდში და 1% ფიზიკური პირების ხელფასიდან სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში), საქართველო საკმაოდ სოციალურად ორიენტირებული ქვეყანაა, რადგან საერთაშორისო სტანდარტებიდან გამომდინარე სოციალური გადასახადი საქართველოში საკმაოდ მაღალია.

მიწიშუბი (იხ. ცხრ. №5)

უნდა აღინიშნოს, რომ სოციალურს გადასახადს თავისი მოცულობით ბიუჯეტის შემოსავლებს შორის მეორე ადგილი უკავია დამატებითი ღირებულების გადასახადის შემდეგ. სოციალური გადასახადით ამოღებული თანხის მოცულობა ყოველწლიურად იზრდება და 1998 წლისათვის იგი 152 მილიონამდეა დაგეგმილი, რაც გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 103 პროცენტით აღემატება. (იხ. ნახ. ნახ. №6)

როგორც ავლნიშნეთ სოციალური გადასახადს ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ბიუჯეტის შემოსავლებს შორის და როგორც დაგეგმილი იყო 1997 წელს მისი წილს საგადასახადო შემოსავლებში 12,7% უნდა შეედგინა (აქედან 12,3% სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში და 0.4% დასაქმების ფონდში), მაგრამ ტრადიციულად გადასახადის ამოღება სრულყოფილად ვერ მოხერხდა, მაგრამ სოციალური გადასახადის შესრულების მაჩვენებელმა 95,2% (აქედან 94%-ით სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში და 105%-ით დასაქმების ფონდში) ბიუჯეტის შემოსავლების საშუალო შესრულების მაჩვენებელს 92%-ს გადააჭარბა და ამის გამო სოციალური გადასახადიდან მიღებულმა შემოსავალმა შეადგინა საერთო შემოსავლების 13,1% (შესაბამისად 12,6% სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში

და 0,6% დასაქმების ფონდში) (იხ. ცხრ №7)

1998 წლისათვის დაგეგმილია, რომ სოციალური გადასახადის წილი საერთოდ ბიუჯეტის შემოსავლების ნაწილში 20,8%-ს შეადგენს, მაგრამ თუ ქვეყანაში არსებულ ტენდენციას გავითვალისწინებთ (სოციალური გადასახადების ამოღება უფრო მაღალი პროცენტით ხდება, ვიდრე შემოსავლები ერთად), ეს მაჩვენებელი 1-2 პროცენტით მეტი იქნება.

სოციალური გადასახადი რომ საკმაოდ მაღალია საქართველოში, მსოფლიო სტანდარტებიდან გამომდინარე, ეჭვს არ იწვევს. მართალია საქართველოში ძალზედ მძიმე სოციალური მდგომარეობაა და ქვეყანას დიდი რაოდენობით ესაჭიროება თანხები სხვადასხვა სოციალური პროგრამების დასაფინანსებლად, მაგრამ სოციალური გადასახადის ასეთი სიდიდე, მხოლოდ ერთით შეიძლება აიხსნას, ეს არის სახელმწიფოს მცდელობა მთელი სოციალური ტვირთი ქვეყანაში დააკისროს მხოლოდ გადასახადების გადამხდელებს, რითაც თავიდან იქნება აცილებული ურჩი გადამხდელებისაგან თანხის ამოღების აუცილებლობა.

ამ ფაქტზე ნათლად მეტყველებს 1998 წლის ბიუჯეტში სოციალური გადასახადისაგან ამოსაღები თანხების გაანგარიშების მეთოდი. საქართველოს სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდის შემოსავლების ნაწილი განსაზღვრული იქნა შემდეგნაირად.

სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდის შემოსავლების გაანგარიშება 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის

1. ეროვნულ მეურნეობაში დაქირავებით მომუშავე მუშაკთა საპროგნოზო რიცხოვნობა ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) - 1540 ათასი კაცი

2. საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულ მუშაკთა საპროგნოზო რიცხოვნობა - 360 ათასი კაცი.

3. საშუალო ხელფასის პროგნოზი 1998 წელს, თვეში ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით - 45-60 ლარი

4. საშუალო ხელფასის პროგნოზი 1998 წელს, თვეში საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით - 35-45 ლარი

5. ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი ეროვნულ მეურნეობაში 1998 წელს:

1540 ათ. კაცი X 53 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 თვეზე = 979,4 მილიონ ლარს

6. ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით 1998 წელს:

360 ათ. კაცი X 40 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 თვეზე = 172,8 მილიონ ლარს

7. დაუბეგრავი ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი 1998 წლისათვის (ძალოვანი სტრუქტურების მოსამსახურეები)

60 ათ. კაცი X 80 ლარზე X 12 თვეზე = 57,6 მილიონ ლარს

8. დასაბეგრი ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი საბიუჯეტო სფეროში 1998 წელს:

172,8 მილიონ ლარს - 57,6 მილიონი ლარი = 115,2 მილიონ ლარს

9. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის განაკვეთი დამქირავებელთათვის — 27%

10. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის განაკვეთი ფიზიკური პირებისათვის — 1%.

11. მობილიზაციის საპროგნოზო დონე (ამოღების კოეფიციენტი) 1998 წლისათვის - 0,5

12. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის საპროგნოზო მოცულობა 1998 წელს ეროვნული მეურნეობიდან (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე)

დამქირავებელთათვის — $979.4 \times 27\% \times 0.5 = 132.2$ მლნ. ლარი ფიზიკური პირებისათვის — $979.4 \times 1\% \times 0.5 = 4.9$ მლნ. ლარი სულ — 137.1 მლნ. ლარი

13. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის საპროგნოზო მოცულობა 1998 წელს საბიუჯეტო სფეროდან დამქირავებელთათვის — $115.2 \times 27\% = 31.1$ მლნ. ლარი ფიზიკური პირებისათვის — $115.2 \times 1\% = 1.1$ მლნ. ლარი სულ - 32.2 მლნ. ლარი

14. სულ 1998 წლის პროგნოზი სავალდებულო სადაზღვევო შენატანების მიხედვით სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში 169.3 მლნ. ლარი

დასაქმების ფონდის შემოსავლების გაანგარიშება 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის

1. ეროვნულ მეურნეობაში დაქირავებით მომუშავე მუშაკთა საპროგნოზო რიცხოვნობა ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) — 1540 ათასი კაცი

2. საშუალო ხელფასის პროგნოზი 1998 წელს, თვეში ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით - 45-60 ლარი

3. ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი ეროვნულ მეურნეობაში 1998 წელს:

1540 ათ. კაცი X 53 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 თვეზე = 979,4 მილიონ ლარს

4. სავალდებულო სადაზღვევო შენატანის განაკვეთი დამქირავებელთათვის — 1%

5. მობილიზაციის საპროგნოზო დონე (ამოღების კოეფიციენტი) 1998 წლისათვის ---0,5.

6. სავალდებულო სადაზღვევო შენატანის საპროგნოზო მოცულობა 1998 წელს ეროვნული მეურნეობიდან (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) დამქირავებელთათვის — $979.4 \times 1\% \times 0.5 = 4.9$ მლნ. ლარი

აღნიშნული გაანგარიშება მთელი რიგი სერიოზული დარღვევებითაა შესრულებული და იმედი უნდა გამოვთქვათ, რომ ეს შეცდომები უფრო უვიცობით არის დაშვებული, ვიდრე გამიზნულად.

მნიშვნელოვან უზუსტობას მოცემულ გაანგარიშებაში წარმოადგენს დაგეგმილი ხელფასები საბიუჯეტო და არასაბიუჯეტო სექტორში. თუ დავყრდნობით სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემებს

საშუალო ხელფასი საქართველოში ჯერ კიდევ 1997 წლის ბოლოს 52 ლარს შეადგენდა, დღეისათვის კი ეს მაჩვენებელი დაახლოებით 60 ლარს უტოლდება (გაანგარიშებაში 1998 წლის საშუალო ხელფასის მაჩვენებელი 50,5 ლარს უდრის). თუ ვივარაუდებთ, რომ საბიუჯეტო სფეროში ხელფასების საშუალო დონე რეალურ მაჩვენებლებს ეფუძნებ (რაც ცოტა არ იყოს ეჭვს იწვევს რადგან რეალურად ხელფასი გაცილებით მეტია), მაშასადამე საშუალო ხელფასი საბიუჯეტო სექტორში უკვე დღეისათვის შეადგენს 40 ლარს და არასაბიუჯეტოში 64 ლარს (ეს უკანასკნელი რა თქმა უნდა რეალურ ხელფასზე გაცილებით ნაკლებია) და განაგრძობს ზრდას.

მაშასადამე ხელფასის ფონდი საქართველოში 1998 წელს იქნება არა

1152,2 მილიონი ლარი, არამედ მინიმუმ 1368 მილიონი ლარი, რაც უკვე დღეისათვის 203,3 მილიონი ლარის სხვაობას ქმნის.

სოციალური გადასახადის ამოღება არასაბიუჯეტო სფეროში მართალია 50%-ით იყო გათვალისწინებული, მაგრამ ასეთი პროცენტით ამოღების შემთხვევაშიც კი დაგეგმილი თანხა 165,6 მილიონი ლარი უნდა ყოფილიყო და სხვაობა არასწორი დაგეგმვის გამო დაახლოებით 28,5 მილიონს შეადგენდა, რეალურად კი განსხვავება დაგეგმილსა და არსებულს შორის 194.1 მილიონ ლარს შედგენს.

არასწორი გამოთვლის გამო 1998 წლის სოციალური გადასახადით ამოსაღები თანხები რეალურის 46%-ს (სოც. უზრუნველყოფის ფონდში) და 36%-ს (დასაქმების ფონდში) შეადგინს

სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდის შემოსავლების გაანგარიშება 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის

1. ეროვნულ მეურნეობაში დაქირავებით მომუშავე მუშაკთა საპროგნოზო რიცხოვნობა ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) - 1540 ათასი კაცი

2. საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულ მუშაკთა საპროგნოზო რიცხოვნობა - 360 ათასი კაცი.

3. საშუალო ხელფასის პროგნოზი 1998 წელს, თვეში ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით

არის — 45-60 ლარი
უნდა იყოს — 64 ლარი

4. საშუალო ხელფასის პროგნოზი 1998 წელს, თვეში საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით - 35-45 ლარი

5. ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი ეროვნულ მეურნეობაში 1998 წელს

არის -- 1540 ათ. კაცი X 53 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 თვეზე = 979.4 მილიონ ლარს

უნდა იყოს -- 1540 ათ. კაცი X 64 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 თვეზე = 1182.72 მილიონ ლარს

6. ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით 1998 წელს (ძალოვანი სტრუქტურების გარეშე)

არის -- 360 ათ. კაცი X 40 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 -- 60 ათასი კაცი X 80 ლარი X 12 თვეზე = 115.2 მილიონ ლარს

დაუშვათ, რომ ეს თანხა სწოდებდაა დაგეგმილი

7. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის განაკვეთი დამქირავებელთათვის -- 27%

8. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის განაკვეთი ფიზიკური პირებისათვის -- 1%.

9. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის საპროგნოზო მოცულობა 1998 წელს ეროვნული მეურნეობიდან (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე)

დამქირავებელთათვის -- არის $979.4 \times 27\% \times 0.5 = 132.2$ მლნ. ლარი უნდა იყოს $1182.72 \times 27\% = 319.4$ მლნ. ლარი

ფიზიკური პირებისათვის -- არის $979.4 \times 1\% \times 0.5 = 4.9$ მლნ. ლარი უნდა იყოს $1182 \times 1\% = 11,8$

მლნ. ლარი

სულ - არის 137.1 მლნ. ლარი უნდა იყოს 331.2 მლნ. ლარი

10. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის საპროგნოზო მოცულობა 1998 წელს საბიუჯეტო სფეროდან დამქირავებელთათვის -- არის $115.2 \times 27\% = 31.1$ მლნ. ლარი ფიზიკური პირებისათვის -- $115.2 \times 1\% = 1.1$ მლნ. ლარის სულ - არის -- 32.2 მლნ. ლარი

11. სულ 1998 წლის პროგნოზი სავალდებულო სადაზღვეო შენატანების მიხედვით სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში

არის -- 169.3 მლნ. ლარი
უნდა იყოს -- 363.4 მლნ. ლარი

ანალოგიური გამოთვლების ჩატარება შეიძლება დასაქმების ფონდის შემოსავლებზე. მაგრამ სხვა ყველაფერთან ერთად აქ კიდევ ერთი ნიუანსი იჩენს თავს. საბიუჯეტო სექტორი არ იხდის შენატანებს დასაქმების ფონდში, რის გამოც 1998 წლის ბიუჯეტი ვერ მიიღებს 1.72 მილიონ ლარს.

მთლიანად დასაქმების ფონდის შემოსავლები დაგეგმილი 4.9 მილიონის ნაცვლად 13.6 მილიონი უნდა იყოს და 50%-იანი ამოღების პირობებშიც კი 7.649 მილიონი ლარი უნდა შეადგინოს, რაც 2.7 მილიონით აღემატება დაგეგმილს.

დასაქმების ფონდის შემოსავლების გაანგარიშება 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტისათვის

1. ეროვნულ მეურნეობაში დაქირავებით მომუშავე მუშაკთა საპროგნოზო რიცხოვნობა ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) -- 1540 ათასი კაცი

2. საშუალო ხელფასის პროგნოზი 1998 წელს, თვეში ეროვნულ მეურნეობაში (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე) დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით

არის -- 45-60 ლარი
უნდა იყოს -- 64 ლარი

3. ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი ეროვნულ მეურნეობაში 1998 წელს

არის — 1540 ათ. კაცი X 53 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 თვეზე = 979.4 მილიონ ლარს

უნდა იყოს — 1540 ათ. კაცი X 64 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 თვეზე = 1182.72 მილიონ ლარს

4. ხელფასის წლიური ფონდის პროგნოზი საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულ მუშაკთა მიხედვით 1998 წელს (ძალგვანი სტრუქტურების გარეშე)

არ არის —

უნდა იყოს - 360 ათ. კაცი X 40 ლარზე (საშუალო ხელფასი თვეში) X 12 X = 172.8 მილიონი ლარი

5. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის განაკვეთი დამქირავებელთათვის — 1%

6. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის საპროგნოზო მოცულობა 1998 წელს ეროვნული მეურნეობიდან (საბიუჯეტო სფეროს გარეშე)

დამქირავებელთათვის — არის $979.4 \times 1\% \times 0.5 = 4.9$ მლნ. ლარი უნდა იყოს $1182.72 \times 1\% = 11.83$ მლნ. ლარი

7. სავალდებულო სადაზღვეო შენატანის საპროგნოზო მოცულობა 1998 წელს საბიუჯეტო სფეროდან დამქირავებელთათვის — არ არის უნდა იყოს $172.8 \times 1\% = 1.728$ მლნ. ლარი

8. სულ 1998 წლის პროგნოზი სავალდებულო სადაზღვეო შენატანების მიხედვით სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში

არის — 4.9 მლნ. ლარი

უნდა იყოს — 13.56 მლნ. ლარი

ყველა ზემთაღნიშნულიდან გამომდინარე დიდი წარმატების მიზეზად არ შეიძლება ჩაითვალოს ის ფაქტები, რომ სოციალური უზრუნველყოფის ფონდში გადასახადების ამოღების გეგმა 95%-ით სრულდება და დასაქმების ფონდში კი 100%-ზე მეტით, რადგან

დაგეგმილი თანხები რეალურის შესაბამისად 46%-სა და 36%-ს შეადგენს.

საინტერესოა, თუ რომელი ორგანიზაციები ხვდებიან იმ 54 და 64%-ში, რომლებზეც დაგეგმილიდან გამომდინარე არ შედიან სოციალური გადასახადის გადამხდელთა სიაში და როგორ ახერხებენ შესაბამისი ორგანოები სოციალური გადასახადის გეგმის ვერ შესრულებას.

დღესდღეობით ორგანიზაციათა დავალიანება სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდისათვის შეადგენს 60 მილიონ ლარზე მეტს, რომელთაგან 14 მილიონის გადახდაზე ორგანიზაციებთან მიღწეულია შეთანხმება და შედგენილია გრაფიკი, რომლის მიხედვითაც მოხდება დავალიანების დაფარვა. ორგანიზაციათა დავალიანება დასაქმების ფონდისათვის შეადგენს 1.2 მილიონ ლარს.

ურჩ გადახდელთა დასჯა რომ აუცილებელია, ეს ფაქტი ეჭვს არ იწვევს და მართლაც 300-მდე საქმე სოციალური გადასახადის გადაუხდელობის გამო და 10 საქმე დასაქმების ფონდში დავალიანების გამო უკვე გადაცემულია პროკურატურას.

სოციალური გადასახადის აუცილებლობა რა თქმა უნდა ეჭვს არ იწვევს, მაგრამ არც ის იწვევს ეჭვს, რომ ამ საკითხში ძალზე ბევრი რამ არის შესაცვლელი.

კერძოდ, საერთაშორისო სტანდარტებიდან გამომდინარე სოციალური გადასახადი საქართველოში ძალიან მაღალია. განსაკუთრებით შენატანი სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში. გამართული საგადასახადო სისტემის არსებობის პირობებში 1998 წელს სოციალური უზრუნველყოფის ფონდისათვის საჭირო თანხების მობილიზაცია შეიძლებოდა 13.5% საგადასახადო განაკვეთით, ნაცვლად 28%-სა.

რა თქმა უნდა საქართველოს საგადასახადო სისტემაში დღეისათვის არსებული სიტუაციიდან გამომდინარე შეუძლებელია სოციალური გადასახადის განაკვეთის 13.5%-მდე შემცირება, მაგრამ მისი 15%-მდე მაინც დაწევა სირთულეს არ უნდა წარმოადგენდეს.

არსებული სოციალური გადასახადის ერთ-ერთ ალტერნატივას წარმოადგენს ხელფასის ფონდის დაბეგვრის მინიმუმამდე შემცირება და უშუალოდ ხელფასის დაბეგვრა ხელშეკრულებების საფუძველზე, რაც

საშუალებას მისცემს მოქალაქეებს ისარგებლონ სოციალური დაზღვევის ალტერნატიული სახელმწიფოსაგან განსხვავებული ვარიანტით.

სოციალური სფეროსათვის საჭირო თანხების აკუმულირება საგადასახადო სისტემის ნორმალურად ფუნქციონირების უზრუნველყოფის უზრუნველყოფის 15 პროცენტით განაკვეთით.

საქართველოში დიდი სირთულეებია სოციალური საკითხების აკუმულირებასთან, მაგრამ არანაკლები სირთულეებია უკვე აკუმულირებული თანხების ხარჯვასთან. იმის გამო, რომ პრაქტიკულად ვერასდროს ვერ ხერხდება სოციალური გადასახადების სრულად ამოღება, მნიშვნელოვანი ხარვეზებით მიდის თანხების მიზნობრივი ხარჯვა.

1997 წლის სოციალური უზრუნველყოფისა და სამედიცინო დაზღვევის ერთიანი სახელმწიფო ფონდის ხარჯებმა შეადგინა 130,8 მილიონი ლარი, ნაცვლად გათვალისწინებული 140,0 მილიონი ლარისა, ე.ი. ხარჯები დაფინანსდა 93,4%-ით. (იხ. ცხრ. №8)

რაც შეეხება დასაქმების ფონდს, მან ხარჯების გეგმა გასულ წელს 99%-ით შეასრულა (იხ. ცხრ. №9) და სოციალური უზრუნველყოფის ფონდისაგან განსხვავებით, რომელმაც ცენტრალური ბიუჯეტიდან ტრანსფერტის სახით მიიღო 32,7 მილიონი ლარი, თავისი შემოსავლების ხარჯზე შესძლო თავის დაკმაყოფილება.

არც სოციალური ხარჯების სტრუქტურა და არც მათი შესრულების პროცენტი (ლაპარაკია ხარჯების გეგმის შესრულებაზე) წლიდან წლამდე არავითარ მნიშვნელოვან ცვლილებას არ განიცდის. 1998 წლისათვის სოციალური ხარჯების ნაწილი დაახლოებით იგივე სტრუქტურას ინარჩუნებს და შესრულების პროცენტიც მაქსიმუმ იგივეა მოსალოდნელი (იხ. ცხრ. №10 და №11).

სოციალური ხარჯების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პუნქტს წარმოადგენს პენსიებზე განეული ხარჯები, რომლებიც 1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის საერთო ხარჯების 20,7%-ს შეადგენდა (იხ. ცხრ. №12). ეს გარკვეულწილად გამართლებულიცაა, რადგან პენსიონრები სოციალურად ერთ-ერთ ყველაზე დაუცველ ფენას წარმოადგენენ. თითოეულ

პენსიონერზე თვეში საშუალოდ 9,6 ლარი მოდიოდა (რაც საარსებო მინიმუმის 10,8%-ს შეადგენდა), რეალურად კი საშუალოდ 9,1 ლარი მიიღეს, რადგან 1997 წელს ერთერთ უმნიშვნელოვანეს პრობლემად იქცა დავალიანებები პენსიებზე, რომლებმაც წლის ბოლოსათვის 17,9 მილიონი

ლარი შეადგინა. მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ უშუალოდ 1997 წლის დავალიანებამ პენსიების გაუცემლობის გამო მხოლოდ 5,5 მლნ ლარი შეადგინა, დანარჩენი 12, 4 მლნ ლარი კი წლებიდან გადმოყოლილ ვალს შეადგენს.

1997 წელს თითქმის ყველა რეგიონში შეიმჩნეოდა პენსიების საშუალოდ 3-4 თვის გაუცემლობის ფაქტები. გამოვლენილი იყო პენსიების დატაცების, მითვისებისა და ზედმეტად გაცემის ფაქტები, იყო აგრეთვე გარდაცვლილ პენსიონერებზე პენსიების გაცემის შემთხვევები.

1998 წლის 1 იანვრისათვის მილიანად დავალიანებამ პენსიებზე შეადგინა 17,9 მილიონი ლარი.

მნიშვნელოვანი ძვრები (საქართველოს მასშტაბით) მოხდა ქვეყნის საპენსიო პოლიტიკაში 1998 წლის დასაწყისიდან. 1 იანვრიდან მოხდა პენსიების ზრდა. შრომისა და სოციალური პენსიების მიმღებ ყველა არამომუშავე პენსიონერს გაეზარდათ პენსიები 1,2 ლარით და თვეში 13 ლარი შეადგინა.

1997 წელს გაუცემელი პენსიების მოცულობამ 5,5 მილიონი ლარი შეადგინა

საქართველოში დღეისათვის არსებული ვითარებიდან გამომდინარე ერთადერთ სწორ გადაწყვეტილებად შეიძლება ჩაითვალოს მხოლოდ ომის ვეტერანთათვის და მათთან გათანაბრებულ პირთათვის პენსიების მომატება, რადგან პენსიონერთა ყველა კატეგორიისათვის პენსიების გაზრდა ამ ეტაპზე მხოლოდ ქალღმრუდზე თუ მოხერხდებოდა, რეალურად კი გაიზრდებოდა მთავრობის დავალიანება გაუცემელი პენსიების გამო.

მეორე მსოფლიო ომის დროს დაღუპულთა ქვრივებს (რომლებიც მეორედ აღარ

გათხოვილან) გაეზარდათ პენსია 16,2 ლარამდე.

1998 წლის 1 იანვრიდან 45 ლარამდე გაეზარდათ პენსია ომის ინვალიდებს, 40 ლარამდე ომის მონაწილეებს და 35 ლარამდე ომის მონაწილეებთან გათანაბრებულ პირებს.

პენსიების ასეთი ზრდის გათვალისწინებით მათზე განეულმა ხარჯებმა მთლიანად საქართველოს მასშტაბით თვეში შეადგინა 12 500 546 ლარი, რაც დაახლოებით 3.6 მილიონი ლარით აღემატება 1997 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. (იხ. ცხრ. №13)

პენსიების ზრდამ 1998 წლის 1 იანვრიდან გამოიწვია პენსიების საშუალო დონის ზრდა 13,3 ლარამდე, რაც 39%-ით აღემატება გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს, მაგრამ მიუხედავად ასეთი ზრდისა საშუალო პენსია ქვეყანაში

1998 წლის პირველი კვარტალის მონაცემებით კი ანალოგიურმა მაჩვენებელმა უკვე 61,4 ლარი შეადგინა.

1998 წლის მონაცემებით შინაგან საქმეთა სამინისტროში აღრიცხვაზე მყოფ 8500 პენსიონერზე საშუალოდ თვეში 660 ათასი ლარი იხარჯება, რაც თითოეულ პენსიონერზე თვეში საშუალოდ 77,6 ლარს შეადგენს.

მოცემული კატეგორიის პენსიონერთა პენსიების განსაზღვრის არც თუ მარტივი სისტემაა შექმნილი. პენსიების გაანგარიშებისას მხედველობაში მიიღება: სამხედრო მოსამსახურის თანამდებობრივი სარგო, წოდებრივი სარგი, პროცენტული დანამატი წელთა ნამსახურების გამო და სასურსათო ულუფის ფულადი ღირებულება.

თანამდებობრივი სარგოს

**საშუალო პენსია საქართველოში
საარსებო მინიმუმის 14,8 პროცენტს
შეადგენს**

გაანგარიშებისას თანამდებობრივი კოეფიციენტი 2,7 ლარი (შინაგან საქმეთა სამინისტროს მონაცემები) მრავლდება სპეციალურ განაკვეთებზე, რომლებიც დადგენილია წოდებების მიხედვით. (ცხრ. №14)

საარსებო მინიმუმის 14,8%-ს შეადგენს.

როდესაც პენსიის საშუალო დონეს ქვეყანაში 13,3 ლარით ვსაზღვრავთ, გათვალისწინებული არ არის პენსიონერების ის კატეგორია, რომლებიც უშუალოდ სახელმწიფოსაგან (და არა სოციალური უზრუნველყოფის ფონდიდან) იღებენ პენსიას და შინაგან საქმეთა, თავდაცვის, უშიშროების სამინისტროში და სახელმწიფო საზღვრის დაცვის დეპარტამენტში არიან აღრიცხვაზე. ასეთი კატეგორიის პენსიონერთა რიცხვი 19 ათასამდეა.

ანალოგიური მექანიზმით იანგარიშება წოდებრივი განაკვეთები. წოდებრივი კოეფიციენტი 1,7 ლარი მრავლდება №14 ცხრილში მოყვანილ წოდებების მიხედვით დადგენილ განაკვეთებზე.

ამ ორი მაჩვენებლის შეკრების შემდეგ მიღებულ თანხას ემატება პროცენტები წელთა ნამსახურების მიხედვით. (იხ. ცხრ №15)

მიღებულ თანხას ემატება სასურსათო ულუფის ფულადი ღირებულება 59 ლარი ოდენობით (შსს-ს მონაცემებით) და საბოლოოდ ყალიბდება პენსიის მოცულობა.

ამ კატეგორიის პენსიონერთა პენსიების მოცულობას ცალკე კანონი განსაზღვრავს და იგი მნიშვნელოვნად განსხვავდება სოციალური უზრუნველყოფის ფონდის მიერ გაცემული პენსიებისაგან. მართალია კონკრეტულ სხვაობაზე საუბარი შეუძლებელია (რადგან არ არსებობს პენსიების ერთიანი განაკვეთი და თითოეული კონკრეტულ შემთხვევაში ხდება პენსიის მოცულობის ინდივიდუალურად გაანგარიშება), მაგრამ შედარებისათვის შემდეგი ციფრების მოყვანა შეიძლება:

ყოველივე ზემოთთქმულიდან გამომდინარე რთულია ძალოვან სტრუქტურებში პენსიის ერთიან განაკვეთზე ლაპარაკი, მაგრამ ერთის აღნიშვნა კი ნამდვილად შეიძლება, მინიმალური პენსიის მოცულობა გაცემული ყოფილ სამხედრო მოსამსახურეებზე (შინაგან საქმეთა სამინისტროს მასალებზე დაყრდნობით) უნდა შეადგენდეს 73 ლარს. მაქსიმალური პენსიები კი 200 ლარზე მეტია.

თავდაცვის სამინისტროში აღრიცხვაზე მყოფმა 8815 პენსიონერმა 1997 წელს მიიღო 4942502 (ოთხი მილიონ ცხრაას ორმოცდაორი ათას ხუთას ორი) ლარი, რამაც საშუალოდ თითოეულ პენსიონერზე 46,7 ლარი შეადგინა.

შედარებით ნაკლებია პენსია გაცემული ძალოვანი სტრუქტურების მიერ მარჩენალის დაკარგვის გამო და საშუალოდ შეადგენს 45 ლარს.

როგორც ვხედავთ ძალოვანი სტრუქტურების მიერ გაცემული პენსიები

მნიშვნელოვნად აღემატება სოციალური უზრუნველყოფის ფონდის მიერ გაცემულ პენსიებს.

თუ გავითვალისწინებთ 1997 წლის გამოცდილებას 1998 წელს პენსიებზე გაცემული თანხების გათვალისწინებით საშუალო პენსიის 13,3 ლარის (ძალოვანი სტრუქტურების მიერ გაცემული პენსიების ჩათვლელად) დონეზე შენარჩუნება ვერ მოხერხდება, რადგან გაუცემელი პენსიების დავალიანება აშკარად გაიზრდება, რაც სოციალური დაძაბულობის რეალური კერა იქნება ყოველთვის.

1998 წლის I კვარტალის ბოლოს დავალიანება პენსიებზე უკვე 4,5 მილიონი ლარი შეადგინა

ასეთი განცხადების გაკეთების საშუალებას იძლევა სოციალური უზრუნველყოფის ფონდის მონაცემები 1998 წლის 3 თვის განმავლობაში პენსიების გაცემის შესახებ, საიდანაც აშკარად ჩანს, რომ უკვე I კვარტალის ბოლოს დავალიანებამ პენსიებზე 4,5 მილიონი ლარი შეადგინა. (იხ. ცხრ.№16)

სერიოზულ რეფორმებს საჭიროებს ქვეყნის სოციალური პოლიტიკა

როგორც ვხედავთ ქვეყანა სერიოზული პრობლემის წინაშე დადგება 1998 წელს და ამის ერთ-ერთი სერიოზული მიზეზი გაუცემელი პენსიები იქნება. ამიტომ სერიოზული რეფორმების გატარება საჭირო საქართველოს სოციალურ სფეროში და მათ შორის პენსიებთან მიმართებაშიც.

ერთ-ერთ სერიოზულ პრობლემას დღეისათვის საქართველოს საპენსიო პოლიტიკაში წარმოადგენს პენსიონერთა ზუსტი რიცხვის განსაზღვრა, რადგან ე.წ. მკვდარი სულების გამო ქვეყანა მილიონობით ლარს კარგავს. თუ საქართველოში პენსიონერთა რიცხვს შევხედავთ (იხ. ცხრ. №17), კატასტროფულ სურათს დავინახავთ. ქვეყნის მოსახლეობის დაახლოებით მეხუთედი პენსიონერია. თუ გავიხსენებთ, რომ ჩვენს ქვეყანაში საპენსიო ასაკს წარმოადგენს 60 წელს ქალებისათვის და 65 წელი მამაკაცთათვის, სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა კი დიდად არ განსხვავდება ამ ასაკისაგან (1989 წლისათვის საშუალო სიცოცხლის ხანგრძლივობა

ქალებისათვის იყო 71 წელი, ხოლო მამაკაცთათვის 69 წელი და ამის შემდეგ გამალებით იწევდა ქვევით), შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ან ქვეყანაში საშუალო ასაკის მოსახლეობა პრაქტიკულად არ არსებობს და დემოგრაფიული კრიზისია, ან პენსიონერთა სიებია საგრძნობლად გაბერილი.

პენსიონერთა რიცხვის დარეგულირება ქვეყნის საპენსიო პოლიტიკის ერთ-ერთი სერიოზული, მაგრამ არა ერთად-ერთი პრობლემაა. მთლიანად გადასახედია ქვეყნის საპენსიო პოლიტიკა. საქართველოში პენსია რომ

ძალიან დაბალია, უკვე ითქვა და ამ საკითხზე ყურადღების გამახვილება აღარ ღირს. მართალია ომის მონაწილეების პენსიების

განაკვეთებმა აიწია, რითაც ძალზე უმნიშვნელოდ, მაგრამ მაინც დაფასდა მათი ღვაწლი ქვეყნის წინაშე, მაგრამ უყურადღებოდ რჩება პენსიონერთა კიდევ ერთი კატეგორია, რომლებიც ე.წ. „შრომით“ პენსიას იღებენ. ეს პენსიონერთა ის ნაწილია, რომლებიც მთელი თავისი ცხოვრების მანძილზე შრომობდნენ. ამ

კატეგორიის პენსიონერთათვის პენსიის ომის ვეტერანთა პენსიების დონემდე აწევადღეისათვის საქართველოში არსებული სიტუაციიდან გამომდინარე

არარეარლურია, მაგრამ ის მაინც უნდა მოხერხდეს, რომ მათი პენსიების განაკვეთები თუნდაც უმნიშვნელოდ, მაგრამ მაინც განსხვავდებოდეს ე.წ. „სოციალური“ პენსიისაგან, რათა ცოტათი მაინც დაფასდეს იმ ხალხის შრომა.

ამგვარი უსამართლობის მომავალში თავიდან აცილების რეალურ საშუალებას წარმოადგენს კერძო საპენსიო ფონდების მექანიზმის ამუშავება საქართველოში, სახელმწიფო საპენსიო უზრუნველყოფის პარარელურად. ეს საშუალებას მისცემს როგორც საბიუჯეტო ისე არასაბიუჯეტო სექტორში დასაქმებულ პირებს გააკეთონ არჩევანი და თვითონ განსაზღვრონ თავიანთი პენსიის მოცულობა. ამით საშუალება მიეცემა მათ, ვინც დღეისათვის ბიუჯეტში იხდის მნიშვნელოვან თანხებს (საქართველოს მასშტაბით რა თქმა უნდა) მიიღოს იმაზე მეტი პენსია, რასაც მიიღებენ ის პიროვნებები ვისაც ერთი თეთრიც კი არ გადაუხდია სოციალური გადასახადის სახით.

იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში დღეისათვის 1 მილიონამდე პენსიონერია, შეუძლებელია მხოლოდ კერძო საპენსიო ფონდებზე გადასვლა და როგორც საბიუჯეტო, ისე კერძო სექტორის განთავისუფლება სოციალური უზრუნველყოფის ფონდში გადასახადის გადასახადისაგან. სანყის ეტაპზე სოციალური გადასახადი 10%-მდე მაინც უნდა შემცირდეს (მით უმეტეს, რომ როგორც ზევით გაიკვია 13%-იანი სოციალური გადასახადით, ნესიერი ამოღების შემთხვევაში სრულად შეიძლება სოციალური უზრუნველყოფის ფონდის მოთხოვნების დაკმაყოფილება) მათთვის ვინც უარს იტყვის სახელმწიფო საპენსიო უზრუნველყოფაზე.

კერძო საპენსიო ფონდები პირველ ეტაპზე ალბათ მიზანშეწონილია შეიქმნას კომერციული ბანკებთან, რადგან ჯერ ერთი მათ უკანასკნელ პერიოდში მოსახლეობის გარკვეული ნდობა დაიმსახურეს და მეორეც, ეს დამატებითი კაპიტალის მოზიდვის წყარო გახდება ბანკებში, რამაც თავისთავად წარმოების განვითარებას უნდა შეუწყოს ხელი.

მიუხედავად უკანასკნელ წლებში არსებული ძვრებისა, სერიოზული რეფორმა ესაჭიროება ქვეყნის დასაქმების პოლიტიკას. 1998 წლის ივლისისათვის სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ რეგისტრირებული იყო 192 281 უმუშევარი.

დასაქმების სფეროში არსებულ პრობლემებზე მეტყველებს ის ფაქტი, რომ 192 ათასი უმუშევრიდან მხოლოდ 74 ათასი არის რეგისტრირებული დასაქმების ფონდში, რასაც თავისი ობიექტური მიზეზები გააჩნია, კერძოდ დასაქმების ფონდში რეგისტრაციის შემთხვევაშიც კი უმუშევარს არ აქვს გარანტირებული უმნიშვნელო შემწეობის მიღებაც კი თუ ბოლო ორი წლის განმავლობაში

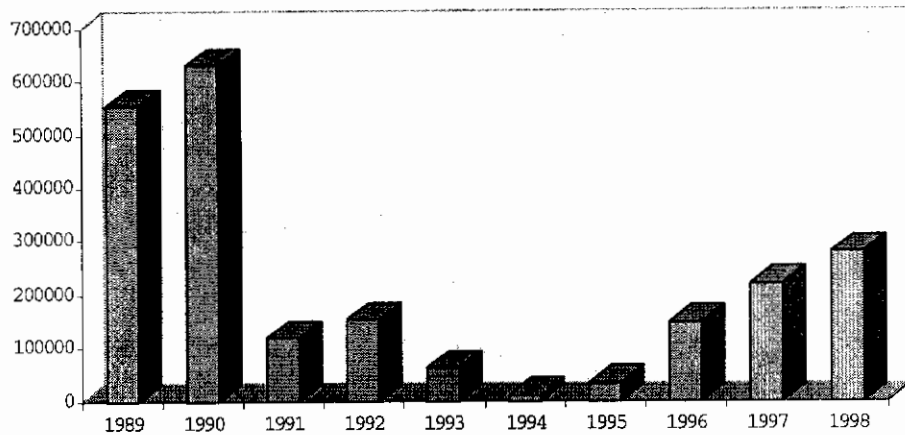
ნ თვე მაინც ანაზღაურებად სამუშაოზე არ მოშაობდა. საქართველოში წინა ორი წლის განმავლობაში წარმოების დონის პრაქტიკულად ნულამდე დაცემის პირობებში კი ძალიან ცოტა თუ მოიძებნება ის ხალხი, რომელიც მუშაობდა, ან მუშაობის შემთხვევაშიც კი თეთრად იღებდა ხელფასს. ყოველივე ზემოთთქმულის გათვალისწინებით უმუშევართა უმრავლესობას ურჩევნია თავიდან აიცილოს დასაქმების ფონდში აღრიცხვაზე ასვლასთან დაკავშირებული ბიუროკრატიული სიძნელებები და საკუთარი ძალებით ეძებოს სამუშაო.

დასაქმების ფონდში დღეისათვის რეგისტრირებული 74 ათასი უმუშევრიდან დაახლოებით 73 ათასი იღებს შემწეობას უმუშევრობისათვის, რომელიც ძალზე უმნიშვნელო თანხაა და ექვსი თვის განმავლობაში (დახმარება უმუშევრობისათვის გრძელდება მაქსიმუმ ექვსი თვის განმავლობაში) მთლიანად 60 ლარს შეადგენს. 11 ლარი პირველი ორი თვის განმავლობაში, 10 ლარი შემდეგი ორი თვის განმავლობაში და 9 ლარი ბოლო ორი თვის განმავლობაში.

მიუხედავად პრობლემებისა, დასაქმების ფონდის საქმიანობა უკანასკნელი პერიოდში მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. 1998 წელს მხოლოდ 11 კვარტლის განმავლობაში დასაქმებული იქნა 1663 კაცი, ხოლო დროებით სამუშაოში ჩართული იქნა 2000 კაცამდე. განხორციელებული იქნა დასაქმების ფონდისა და ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანოების ერთობლივი პროექტები 50-50% დაფინანსებით, რომლებმაც თითქმის მთელი საქართველო მოიცვეს.

როგორც ვხედავთ ქვეყნის სოციალურ პოლიტიკაში არსებული დადებითი ძვრების მიუხედავად ჯერ კიდევ ბევრი სერიოზული საკითხია გადასაჭრელი და რეფორმა გასატარებელი.

სოციალური ხარჯები საქართველოში

ცხრილი №3

სოციალური ხარჯების წილი მთლიან შიდა პროდუქტში

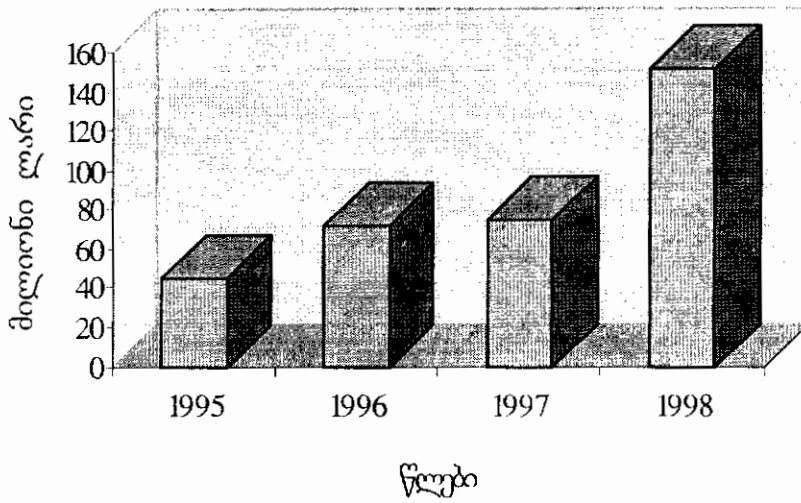
№	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	
	მლნ. მან	მლნ. მან	მლნ. მან	მლნ. მან	მლნ. კუპ	მლნ. კუპ	მლნ. ლარი	მლნ. ლარი	მლნ. ლარი	მლნ. ლარი	
1	სოციალური ხარჯები	553.9	629.3	120	152.4	61782	10797	32.9	146.7	219.5	278.8
2	ზრდის ტემპი		13.6	-81	27				346	49.6	27
3	სულ ხარჯები	4327.5	4606.9	5937.7	45452.5	1147944	902545	391.209	682.432	886.1	938.8
4	სოც. ხარჯების წილი მთლიან ხარჯებში მ.შ.პ.	12	13.7	2.02	0.33	5.4	1.2	8.4	21.5	24.8	29.6
5	მლნ. ლარი			12510	6881	5334	4763	5437	6109	6864	7800
6	მ.შ.პ.-ს ზრდის ტემპი				-45	-29	-12	2.4	11	12	11
7	სოც. ხარჯების წილი მშპ-ში				2.2	1.15	2.2	0.6	2.4	3.2	3.8

ცხრილი №4

მთლიანი შიდა პროდუქტში სოციალური დახმარებების წილი

ქვეყანა	სოციალური ხარჯების წილი მ.შ.პ.-ში	ქვეყანა	სოციალური ხარჯების წილი მ.შ.პ.-ში	ქვეყანა	სოციალური ხარჯების წილი მ.შ.პ.-ში
არგენტინა	4.5	იაპონია	11.5	პორტუგალია	9
აშშ	10.5	ირლანდია	19.4	რუმინეთი	16.9
ავსტრია	24.5	ისრაელი	11.8	სინგაპური	7.2
ახალი ზელანდია	20.2	კანადა	21.7	სლოვაკეთი	13.3
ბელორუსია	12	კოლუმბია	2.4	შვეცია	38.3
ბულგარეთი	19.8	კორეის რესპუბლიკა	2.3	შვეიცარია	14.2
ჩეხეთი	11.1	ლატვია	9.1	ტუნისი	4.1
დანია	29.5	მაერიკი	3.6	თურქეთი	4.9
ფინეთი	30.5	ნორვეგია	19.6	უნგრეთი	17.3
გერმანია	24.7	პოლონეთი	17	ურუგვაი	• 14.8

სოციალური გადასახადით ამოღებული თანხები

ცხრილი 7

სოციალური გადასახადით ამოღებული თანხების წილი მთლიან საგადასახადო შემოსავლებში

	1995	1996	1997	1998
სულ საგადასახადო შემოსავლები	57 976	295 036	568 836	727 836,2
სოციალური გადასახადით ამოღებული თანხები	44 931	71 569	74 840	152 000
მათ შორის:				
სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში	42 665	69 313	71 688	147 700
დასაქმების ფონდში	2 266	2 256	3 152	4 300
სოციალური გადასახადით ამოღებული თანხების წილი საერთო შემოსავლებში.			13.1	20.8
მათ შორის;				
სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში			12.6	20.2
დასაქმების ფონდში			0.6	0.6

ცხრილი №8

სოციალური უზრუნველყოფისა და სამედიცინო დაზღვევის ერთიანი სახელმწიფო ფონდის ხარჯები 1997 წელი (მილიონ ლარებში)

	გეგმა	წილი მთლიან ხარჯებში	ფაქტი	გეგმის შესრულების პროცენტი
პენსიებზე განეული ხარჯები	127.9	91.3	120.5	94
მკურნალობასა და გაჯანსაღებაზე, დროებით შრომისუუნარობაზე, ორსულობაზე და მშობიარობისას დახმარებებთან დაკავშირებული ხარჯები	8.6	6.1	7.6	88
რეგრესიული პენსია	0.5	0.3	0.5	100
საორგანიზაციო და ადმინისტრაციული ხარჯები	3.0	2.1	2.2	68.8
სულ	140.0		130.8	93.4

ცხრილი №9

დასაქმების ფონდის ხარჯები 1997 წელს

	ხარჯები	ხარჯების წილი მთლიან ხარჯებში
უმუშევართა შემწეობა	1.1	36.6
აქტიური დასაქმების პოლიტიკის რეალიზაციის ხარჯები	0.9	30
უმუშევართა მომზადება გადამზადების ხარჯები	0.35	11.7
საზოგადოებრივი სამუშაოების დაფინანსება	0.05	1.6
საორგანიზაციო ხარჯები	0.6	20
სულ	3.0	100

ცხრილი №10

სოციალური უზრუნველყოფისა და სამედიცინო დაზღვევის ერთიანი სახელმწიფო ფონდის ხარჯები 1998 წელი (მილიონ ლარებში)

	გეგმა	წილი მთლიან ხარჯებში
პენსიებზე განეული ხარჯები	172.0	90.7
მკურნალობასა და გაჯანსაღებაზე, დროებით შრომისუუნარობაზე, ორსულობაზე და მშობიარობისას დახმარებებთან დაკავშირებული ხარჯები	9.5	5.0
ბავშვთა სოციალური დაცვის მიზნობრივი პროგრამები	4.5	2.4
რეგრესიული პენსია	0.7	0.4
საორგანიზაციო და ადმინისტრაციული ხარჯები	3.0	1.6
სულ	189.7	

დასაქმების ფონდის ხარჯები 1998 წელს
(მილიონ ლარებში)

	ხარჯები	ხარჯების წილი მთლიან ხარჯებში
უძულებართა შემწეობა	1.9	44.2
აქტიური დასაქმების პოლიტიკის რეალიზაციის ხარჯები	1.1	25.6
უძულებართა მომზადება გადამზადების ხარჯები	0.5	11.6
საზოგადოებრივი სამუშაოების დაფინანსება		
საორგანიზაციო ხარჯები	0.8	18.6
სულ	4.3	100

ცხრილი №12

1997 წელს პენსიებზე გაცემული თანხების მოცულობა

	პენსიონერთა რაოდენობა	წილი საერთო პენსიონ რებში	1997 წელს პენსიებისათვის საჭირო თანხები	ფაქტიურად გაცემული თანხები			დანაკლისი	შესრულების %
				ფონდიდან	ადგილობრივი	სულ		
აფხაზეთი	10 648	1	1 216 951	955 000		955 000	261 951	78.5
აჭარა	62 143	6.6	7 153 686	940 000	6 435 887	7 375 887	-222 201	103.1
თბილისი	192 379	20.6	22 106 005		22 345 269	22 354 269	-248 264	101.3
გურია	39 745	4.3	4 616 490	3 077 200	921 626	3 998 826	617 664	86.6
იმერეთი	183 794	19.6	21 287 438	10 180 000	8 620 409	18 800 409	2 487 024	88.3
კახეთი	97 800	10.5	11 353 745	6 800 000	2 899 007	9 699 007	1 654 738	85.4
მცხეთა თიანეთი	27 940	3.0	3 240 381	965 000	2 535 217	3 500 217	-259 836	108
რაჭა ლეჩხუმი ქვემო სვანეთი	20 112	2.2	2 354 670	1 470 000	5 921 015	2 052 015	292 655	87.1
სამეგრელო	101 941	10.9	11 757 463	8 160 500	4 934 741	13 095 241	-1 337 778	111.3
სამცხე ჯავახეთი	44 840	4.8	5 200 008	2 267 500	2 305 408	4 572 908	627 100	87.9
შიდა ქართლი	68 434	7.3	7 930 613	3 90 000	3 491 888	6 881 888	1 048 725	86.8
ქვემო ქართლი	85 174	9.1	9 794 920	3 340 000	5 919 658	9 260 158	-534 726	94.5
სულ	943 950	100	100 102 368	41 545 100	61 010 125	102 555 825	5 456 543	94.8

კოეფიციენტები ნოდებების მიხედვით

ნოდები	პოლიცია	შინაგანი ჯარები
უმცრისი ლეიტენანტი	3.0	3.0
ლეიტენანტი	3.5	3.2
უფროსი ლეიტენანტი	4.0	3.4
კაპიტანი	4.5	3.6
მაიორი	5.0	3.9
ვიცე პოლკოვნიკი	5.5	4.2
პოლკოვნიკი	6.0	4.5
გენერალ მაიორი	6.5	4.9
გენერალ ლეიტენანტი	7.0	5.2

პროცენტული დანამატები წელთა ნამსახურების მიხედვით

ნამსახურები წლები	პოლიცია	შინაგანი ჯარები
2-დან 5 წლამდე	10%	5%
5-დან 10 წლამდე	15%	10%
10-დან 15 წლამდე	20%	15%
15-დან 20 წლამდე	25%	20%
20-დან 25 წლამდე	35%	25%
25-დან 30 წლამდე	40%	30%
30-დან 35 წლამდე		35%
35 წელს ზევით		40%

სოციალური გადასახადი საქართველოსა და მეზობელ ქვეყნებში

საქართველო	სომხეთი	აზერბაიჯანი	რუსეთი	უკრაინა	თურქეთი
1) სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში - 27% 2) დასაქმების ერთიან სახელმწიფო ფონდში - 1% 3) ფიზიკური პირების ხელფასიდან სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან სახელმწიფო ფონდში 1%	8 მინ. ხელფასამდე - 32%; 8-დან 16 მ.ხ.-მდე 27%; 16 მ.ხ.-ზე ზემოთ 22%	1) დასაქმების ერთიან სახ. ფონდში - 2%; 2) საპენსიო ფონდში: ხელფასის ფონდის - 35%; დაქორავებულის ხელფასის - 1%	1) როცა საგადასახადო ბაზა 60 მლნ. რუბლია: ა) 3,5% - სოც. დაზღვევის ფონდში; ბ) 1% სახ. დასაქმების ფონდში; გ) 3,9% აუცილებელი ფედერალური სამედიცინო დაზღვევის ფონდში სულ - 8,4% 2) 60 მლნ. რუბლზე მეტი: ა) 1,5% - სოც. დაზღვევის ერთიან სახ. ფონდში; ბ) 2,5% - აუცილებელი ფედერალური სამედიცინო დაზღვევის ფონდში. სულ - 4%	1) ჩერნობილის ფონდი - დაბეგვრის ობიექტი ხელფასის ფონდი - 12%; 2) დასაქმების ფონდში - 2%; 3) სოც. დაზღვევის ფონდში - 37% სანარმოთა ხელფასის ფონდიდან; საზ. ორგანიზაციების ხელფასიდან - 5%; საკუთარი ბიზნესის მქონე პირთა შემოსავალი - 9%	

პენსიონერთა რაოდენობა საქართველოში 1998 წლის 1 ივლისის მდგომარეობით

	ულ	შრომის	სოციალური	პენსიონალები	ომის კუბერანი სულ	ომის ინვალიდი	ომის მონაწილე	გათანაბრებული	ქვრივი
I აფხაზეთი	10648	10382			266		266		
II აჭარა	62143	54711	4537		2895	965	48	1882	
III სამაჩაბლო									
IV თბილისი	192379	167086	10318	4545	10430	2741	5361	2618	-----
გლდანი	22116								
დიდუბე	15776								
კაკე	16003								
ისანი	25805								
კრწანისი	7674								
მათწმინდა	8633								
ნაძალადევი	28362								
საბურთალო	16934								
სამგორი	17163								
ჩუღურეთი	11491								
V გურია	39745	34205	2613		2927	139	117	808	693
ოზურგეთი	20351	17518	1106		1727	734	3	650	340
ლანჩხუთი	11438	9857	1032		549	213	111		225
ჩოხატაური	7956	6830	475		651	362	3	158	128
VI იმერეთი	183794	157315	13836	115	12582	4197	1447	2897	3987
ქუთაისი	39665	33312	3866	115	2372	995	163	604	610
ტყებული	10869	9326	595		948	285	1	559	103
წყალტბო	18457	15099	2055		1303	590	7	39	667
ჭიათურა	18132	15207	1024		1901	195	365	916	425
ბაღდათი	8912	7598	669		645	131	106	67	341
ვანი	11246	9868	747		631	335		37	259
ზესტაფონი	18712	16253	1207		1252	609	15	84	544
თერჯოლა	12758	11150	836		772	340	6	90	336
სამტრედი	15286	13334	1040		912	210	380	65	257
საჩხერე	12048	10804	694		550	295	1	138	116
ხარაგაული	8717	7366	532		819	114	213	163	329
ხონი	8992	7998	571		423	98	190	135	
VII კახეთი	97800	83321	7316	72	7046	3659	11	692	1697
თელავი	16290	14653	489	45	1103	714		97	292
ახმეტა	10062	8641	790		631	105		67	141
გურჯაანი	19483	16351	1638	27	1467	846	8	162	352
დედოფლისწყარო	8064	6654	700		689	436	3	50	200
ლაგოდეხი	11257	9994	637		626	378		78	170
საგარეჯო	11219	9649	806		764	455		105	204
სიღნაღი	11878	9087	1464		1327	455		105	197
ყვარელი	9547	8271	837		439	270		28	141

VIII მცხეთა-თიანეთი	27940	23641	2342	28	1929	1010	89	233	597
მცხეთა	11680	9788	1251	28	613	445	1	49	118
ახალგორი	2615	2255	169		191	29	85	7	70
დუშეთი	8557	7162	672		723	371		85	267
თიანეთი	4092	3542	174		376	153	3	82	138
ყაზბეგი	996	894	76		26	12		10	4
IX რაჭა-ლენხუმი ქვემო სვანეთი	20112	17431	714		1967	736	16	876	339
ამბროლაური	7158	6458	282		418	240	3	118	57
ლენტეხი	2819	2715			104	10		87	7
ონი	4246	3393	119		734	208	13	399	114
ცაგერი	5889	4865	313		711	278		272	161
X სამეგრელო	101941	88697	7653	127	5465	2452	468	622	1372
ზუგდიდი	24531	21025	2444	92	970	583	55	174	158
ფოთი	9112	8300	667	35	110	45	8		57
აბაშა	8435	7066	884		485	130	202	17	136
მართვილი	12996	11595	663		737	424		63	250
მესტია	5471	5138	234		99	50	20	29	
სენაკი	13557	11223	1351		983	477	2	74	203
ჩხოროწყუ	7444	6600	374		470	101	175	75	119
წალენჯიხა	10373	8862	389		1122	321	6	143	329
ხობი	10022	8887	647		488	321		47	120
XI სამცხე ჯავახეთი	44840	39380	2374		3086	1513	157	686	708
ახალციხე	11220	9429	663		1128	478	8	417	225
ადიგენი	4662	4230	182		250	176		29	45
ასპინძა	3032	2656	159		217		136		81
ახალქალაქი	11142	10179	456		507	365	5		137
ბორჯომი	9014	7666	656		692	392	1	197	102
ნინოწმინდა	5770	5220	258		292	124	7	43	118
XII შიდა ქართლი	68434	57600	6278	61	4495	2076	559	690	1179
გორი	31676	26455	3307		1914	1208	14	88	604
კასპი	12445	10635	840		970	413	28	289	240
ქარელი	10268	9055	833		380	254	7	28	91
ხაშური	14045	11455	1298	61	1231	192	510	285	244
XIII ქვემო ქართლი	85174	76378	4719	80	3997	2193	408	629	546
რუსთავი	20065	18054	1193	49	769	549	16	180	24
ბოლნისი	1239	11375		17	747	119	331	163	134
გარდაბანი	16312	14048	1519	14	731	449	57	31	194
დმანისი	6471	6004	162		305	167	3	83	52
თეთრი წყარო	7583	6598	362		623	341		154	128
მარნეული	16168	14005	1419		744	490	1	18	14
წალკა	6436	6294	64		78	78			
სულ	934950	810147	62745	5028	57030	22854	8947	12633	11118

ცხრილი №2

საქართველოს 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის სოციალური ხარჯების გეგმიური მაჩვენებლები

სოციალური და ზღვევა და სოციალური უზრუნველყოფა	278761	ეკსპრემეტალური და გამოყენებითი გამოცდუეები	23.3
საუბათო ფრანში გადასარიტი ტრანსფერტები წინა პერიოდს დავალანების დასაფრავად	6000	ლტოლვილთა შექნიება	43505
საბმლო ფრანში გადასარიტი მომდარე წლის ტრანსფერტები	21000	ლტოლვილთა შენახვის ხარჯები ორგანიზაციულად ჩასახლების ადგილებში	13395
დასმარებები მოხუცებულობის გამო, შრომის უუნარიობის შემთხვევაში, გარდა სახელმწიფო მომსახურებაზე გაცემის შემთხვევა	139500	ლტოლვილთა შენახვის სხვა ხარჯები	5100
დასმარება უმუშევრობის დროს	1900	ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს აპარატი	267.9
თავდაცვის სამინისტროს სოციალური ხარჯები	10452.2	შრომის ანაზღაურების მონესროების ფრანდი	7000
სახელმწიფო საზღვრის დაცვის დეპარტამენტის სოციალური ხარჯები	210	ატმტორებულ მოსამართლეთა შრომის ანაზღაურების ფრანდი	1915.2
შნაგან საქმეთა სამინისტროს სოციალური ხარჯები	8000	ატმტორი დასაქმების პოლტიკის, მთი შორის დროებითი სამუშაოების დაფინანსების ხარჯები	1100
უმუშრობის სამინისტროს სოციალური ხარჯები	1134.5	პროფესიული ორტმტაციის შეცვლისა და გადამზადების ხარჯები	500
სოციალური და ზღვევის სხვა ორნისიები	5200	განათლება, კულტურა, საზოგადოებრივი ინფრმტაციის საშუალებები ვანდაცვისპორტი მეტყურება	16100
ინკალიდთა რეაბილიტაცია, მათი საქმების სახელმწიფო პროგრამები	8200	განათლება	45000
სოციალური დაცვის შრომისა და დასაქმების სამინისტროს სოციალური ხარჯები	274.6	კულტურა	41200
საქართველოს სოციალური უზრუნველყოფის ერთიანის სახელმწიფო ფრანდის საორგანიზაციო და ადმინისტრაციული ხარჯები	3000	სპორტი	4300
დასაქმების ერთიანი სახელმწიფო ფრანდის საორგანიზაციო და ადმინისტრაციული ხარჯები	800	მეტყურება	18000
შრომის საექსპერტიზო კომისიები	321	ვანდაცვა	53600

ცხრილი №13

1998 წლის პენსიების გადასაცემად თვეში საჭირო თანხა

№	რაიონების დასახელება	შემოსავლების 3 თვის ზამთა	სულ 3 თვეში აკუმულირებული თანხები	შესრულების %	ფონდიდან წარიღებული დოტაცია 3 თვეში	სულ დაფინანსება 3 თვეში	აღმოსავლეთი აკუმულირებული თანხების გვედრითი წილი	პენსიონერთა რაოდენობა	პენსიონერებისათვის სულ 3 თვეში საჭირო თანხა	იხვობა	1 კენთონი, აღტორჩიანი აკუმულირებიდან
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	აფხაზეთი	180000	115525	64.2%	10000	215525	53.6%	10648		215525	3.62
2	აჭარა	900000	990000	110.0%	165000	1155000	85.7%	62143	257100	897900	5.31
3	სამეგრელო										
4	თბილისი	5870000	45001207	76.7	6402375	10903582	41.3%	192379	7558605	3344977	7.80
5	გურია	430000	138248	32.2%	510000	648248	21.3%	39745	1599339	-951091	1.10
6	იმერეთი	3590000	1950990	54.3%	2385000	4335990	45.0%	183794	7247052	-291062	3.54
7	კახეთი	1290000	767525	59.5%	1530000	2297525	33.4%	97800	3869274	-1571749	2.62
8	მცხეთა-მთიანეთი	833000	738331	88.6%	90000	828331	89.1%	27940	1091586	-263255	8.81
9	რაჭა-ლეჩხუმი ქვემო სვანეთი	235000	133293	56.7%	70000	603293	22.1%	20105	847170	-243877	2.21
10	სამეგრელო	1520000	1736199	114.2%	1809000	3545199	49.0%	101940	3956763	-411564	5.68
11	სამცხე-ჯავახეთი	930000	621205	66.8%	470000	1091205	56.9%	44840	1781802	-690597	4.62
12	შიდა ქართლი	150000	804216	53.6%	860000	1664216	48.3%	68434	2735403	-1071187	3.92
13	ქვემო ქართლი	3215000	1665176	51.8%	720000	2385176	69.8%	85252	3259002	-873826	6.51
	სულ	20473000	14161915	69.1%	15511375	29673290	47.7	935020	34203096	-4529806	5.05

ცხრილი №16

1998 წლის I კვარტლის მდგომარეობა პენსიებზე გაცემული თანხების მხრივ

№	სახელი და გვარი	საქართველოს პენსიების განყოფილება										საფოსტო და საბანკო ხარჯები		სულ	პენსიების მოსაღები პენსიების მონახურ ხარჯები
		პრობის (13 ლარი)	სოც. (13 ლარი)	პენსიონ (13 ლარი)	იმის იგივე (45 ლარი)	იმის მანაჩ (40 ლარი)	გათან (35 ლარი)	იმის დასრულებული (16.2 ლარი)	სულ	უხსნიერა და დახარჯულ უკუდარი უკულება	უხსნიერა და დახარჯულ უკუდარი უკულება	პენსიონების მოსაღები პენსია	ლარი		
1	2	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	
	I თბილისი	216764	134134	59088	123345	214080	74325	0	2792433	346282	2446151	73385	3.0	2519555	
1	კლდანი														
2	დიდუბე														
3	ვაჰო														
4	ისანი														
5	კრწანისი														
6	მთიანეთი														
7	ნაძალადეო														
8	სამხრეთი														
9	საბურთალო														
10	საბურთალო														
	II გურია	446043	33969	0	56475	13320	31360	5459	586026	71541	515085	18028	3.5	533113	
1	ოზურგეთი	227435	14378	0	33660	120	23590	5265	304448	36632	267816	9374	3.5	277190	
2	ლაგოდეხი	128141	13416	0	7195	13040	1400	194	163886	20588	143298	5015	3.5	148313	
3	კახეთი	90467	6175	0	15120	160	6370	0	118292	14321	103971	3639	3.5	107610	
	III იმერეთი	2052180	179868	1495	132840	148880	122780	29176	2667219	330825	2336390	79295	3.0	2415685	
1	ქუთაისი	433056	50258	1495	184795	33720	22260	7808	567092	71397	495695	14871	3.0	510565	
2	ტყელები	18677	7735	0	4995	13720	2485	0	169312	19564	143748	5241	3.5	154787	
3	წყალტუბო	204087	26715	0	13455	13440	2380	0	260077	30023	226854	7940	3.5	234794	
4	ჭიათურა	202644	13312	0	10080	18600	29085	0	273721	32638	241083	8438	3.5	249521	
5	ბაღდათი	98774	8697	0	5940	5680	2345	4925	126361	16042	110319	3861	3.5	114180	
6	განი	128284	9711	0	7920	8000	2030	3191	159186	20243	138894	4861	3.5	143755	
7	ფესტივალის	209326	15691	0	5675	15320	16555	5378	271945	33682	238264	8339	3.5	246603	
8	თერჯოლი	144950	10868	0	21145	600	2275	1798	186636	22964	165672	5729	3.5	159400	
9	სამტრედიო	173342	13520	0	9790	18720	4650	518	222740	27515	195226	6833	3.5	202058	
10	სამსრუტე	137451	9022	0	8280	11640	5320	0	173713	21686	152027	5321	3.5	157348	
11	ხარკოლცი	96758	6916	0	5130	8520	5275	5557	127096	15671	114205	3899	3.5	115304	
12	კიბი	133841	74230	0	12735	920	4480	0	129389	16184	113203	3962	3.5	117166	

1	2	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67
1	IV კახეთი	103612	95693	936	95040	92080	28280	16540	1422181	176040	1246141	43615	66	67
	თელავი	192062	6357	585	8910	27720	3185	0	238819	29322	209497	7332	3.5	216829
2	ახმეტა	112333	10270	0	14985	160	2100	3791	143639	18112	125527	4393	3.5	129921
3	ტურჯაანი	212563	212994	351	12600	23040	6580	6853	283281	35069	248211	8687	3.5	256899
4	დედოფლის წყარო	88582	9100	0	19755	120	3780	0	121337	14515	106822	3739	3.5	110561
5	ლაგოდეხი	129922	8281	0	19935	0	3815	1199	163152	20263	142889	5001	3.5	147890
6	საგარეჯო	125437	10478	0	6480	12000	3920	3370	161685	20194	141490	4952	3.5	146443
7	სიღნაღი	125177	19032	0	6885	21200	3570	0	175864	21380	154484	5407	3.5	159891
8	ყვარელი	107536	10881	0	5490	7840	1330	1328	134405	17185	117221	4103	3.5	121324
1	V მცხეთა-მთიანეთი	309153	30446	364	30600	15120	8050	8116	401849	50292	351557	12305	3.5	363862
	მცხეთა	129090	16263	364	6570	10720	1995	0	165002	21024	143978	5039	3.5	149017
2	ახალგორი	29315	2197	0	1305	3680	245	1021	37763	4707	33056	1157	3.5	34213
3	დუშეთი	93106	8736	0	15570	120	2555	4876	124963	15403	109561	3835	3.5	113395
4	თიანეთი	46046	2262	0	7020	200	2870	2155	60553	7366	53187	1862	3.5	55049
5	ყაზბეგი	11596	988	0	135	400	385	65	13569	1793	11776	412	3.5	12188
1	VI რაჭა-ლეჩხუმ-ქვემო სვანეთი	224588	9282	0	14220	21040	35700	4212	309042	36202	272840	9549	3.5	282390
	აბრღოლაური	82355	3666	0	4545	9480	7105	0	107151	12884	94267	3299	3.5	97566
2	ლეჩხუმი	34892	2197	0	235	200	4375	0	39692	5074	34618	1212	3.5	35829
3	ონი	44109	1547	0	2745	6160	14700	1604	70865	7643	63222	2213	3.5	654335
4	ცაგერი	63232	4069	0	6705	5200	9520	2608	91334	10600	80734	2826	3.5	83560
1	VII სამეგრელო-ზემო სვანეთი	1146938	99489	1651	69210	65760	57225	18112	1458385	183494	1274891	44030	3.5	1318921
	ზუგდიდი	273208	31772	1196	13275	12000	13440	0	344891	44156	300735	10526	3.5	311261
2	ფოთი	102141	8671	455	17505	320	5460	0	134552	16402	118150	3545	3.0	121695
3	აბაშა	91611	11492	0	5040	9320	1295	1976	120734	15183	105551	3694	3.5	109246
4	მარტვილი	150748	8619	0	8010	10800	1645	3920	183742	23393	160350	5612	3.5	165962
5	მესტია	66794	3042	0	2250	800	1015	0	73901	9848	64053	2242	3.5	66295
6	სენაკი	145899	17563	0	4050	16640	3640	6043	193835	24403	169432	5930	3.5	175362
7	ჩხოროწყუ	85800	4862	0	4545	7000	2625	1928	106760	13399	93361	3268	3.5	98628
8	ნალექიძე	115206	5057	0	10125	80	26320	2317	159105	18671	140433	4915	3.5	145348
9	ხობი	115531	8411	0	4410	8800	1785	1928	140865	18040	122825	4299	3.5	127124

1	2	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67
1	VI სემესტრის ბალანსი	51433 128577	30862 8819	0 0	3500 7740	36240 12660	32795 18006	832 1928	65452 17729	8072 20196	57880 181533	2086 5304	3.5	59895 15886
2	არაფი	54712	2366	0	350	460	1155	486	67029	8972	58637	2052	3.5	6080
3	კანონი	34047	2067	0	5906	200	2730	680	46529	5468	4072	1403	3.5	4474
4	ბალანსი	132309	5928	0	7786	8200	1506	1328	19125	20056	137070	4797	3.5	14867
5	პროგრამა	9868	8028	0	5626	10880	4060	288	13652	16225	15307	4006	3.5	15842
6	ინფორმაცია	67860	3364	0	46	0	5040	729	8168	10386	7122	2483	3.5	73726
1	IX სემესტრის განი	746252 34396	80704 42971	793 0	7370 2160	70320 25600	19740 34300	1317 11243	104450 448889	12381 57017	880968 391852	30834 13715	3.5	91802 406667
2	კახი	137124	10720	0	7230	32480	2906	0	15079	22401	168388	5891	3.5	174209
3	ქართული	18004	9919	0	5355	11240	946	0	146473	18482	126971	4446	3.5	13435
4	სემესტრი	147199	16874	793	38836	1000	12460	1928	219089	25281	198808	6783	3.5	200891
1	X სემესტრის რეზიუმე	996330 234442	61847 15807	1040 637	62550 5996	54840 19040	20366 6390	9607 0	1204099 281883	153383 3417	1060785 246776	35649 7373	3.0	1086334 283449
2	პროექტი	147875		21	20386	240	6546	1636	176902	21860	159052	5427	3.5	160479
3	განმარტება	182824	19747	182	7200	12320	1506	3564	227142	29062	197780	6922	3.5	204703
4	დამხმარი	78062	206	0	9436	80	1260	507	9100	11648	80262	2809	3.5	80061
5	თეორიული	86644	4706	0	620	8040	3220	3272	111092	13649	97443	3411	3.5	100864
6	მარტივი	184388	18447	0	9720	11000	630	227	224962	2102	196889	6885	3.5	20274
7	ნაბიჯი	79166	832	0	3646	4120	1865	0	90307	15385	78622	2762	3.5	8374
	ჯამი	960978	765794	6634	69260	731680	49140	112626	1260064	158186	1094860	366674		136534

საქართველოს სადაზღვევო სისტემა

■ გიორგი ბარბაქაძე

ეკონომიკური უსაფრთხოების დაცვა და განმტკიცება ქვეყნის უშიშროების საფუძველთა საფუძველია. ეკონომიკური უსაფრთხოების დაცვის გარეშე არ არსებობს ქვეყნის ეკონომიკის დინამიური განვითარება, ასეთი განვითარების გარეშე არ მიიღწევა საზოგადოებაში კეთილდღეობა და პროგრესი.

საქართველოში ჯერჯერობით სათანადო ყურადღება არ ექცევა თანამედროვე პირობებში დაზღვევის ეკონომიკას, როგორც ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების ერთ-ერთ ძირითად გარანტს.

თანამედროვე პირობებში სადაზღვევო დაცვის მაშტაბურობას მნიშვნელოვნად განაპირობებს ის, რომ ბუნებრივი და ეკონომიკური რისკები პერმანენტულად მატულობს, ზიანდება ეკონომიკის არა მარტო განვითარების ფაქტორები, არამედ მისი შენარჩუნების პირობებიც. საზოგადოებას ცხოვრება უხდება რისკების ეპოქაში და სწორედ რისკების ერაში საზოგადოების სამეურნეო, კულტურული და სულიერი ცხოვრების ადაპტირება განაპირობებს ცივილიზაციის მომავალსაც.

როცა დაზღვევის ეკონომიკაზე, როგორც ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების ერთ-ერთი ძირითად გარანტზე ვლაპარაკობთ, უნდა გავითვალისწინოთ ის პირობები და რისკები, რომლებშიც თანამედროვე მაშტაბური ეკონომიკის და სოციალური ცხოვრების სადაზღვევო დაცვა გვიხდება. ჩვენი აზრით (და ეს მწარე რეალობაა), სადაზღვევო დაცვა უნდა პასუხობდეს ქვეყნის გეოდინამიკურ მდგომარეობას, ჰიდროლოგიურ და კლიმატურ პირობებს, თანამედროვე ეკოლოგიურ უსაფრთხოებას. ყოფილი სსრ კავშირის სტრატეგიული მილიტარისტული ეკონომიკის განვითარების საჭიროებისათვის ქვეყნის გადაამეტებული ურბანიზაცია, არასრულყოფილი ინფრასტრუქტურა და ეკოლოგიური მდგომარეობის უკიდურესად გაუარესება, ნარკომანია და საერთოდ, კრიმინალიზებული ვითარების გაუარესება, გლობალური ეკონომიკური რეფორმების დიდი დანაკარგები (რომელიც, თავის მხრივ, იწვევს ორგანიზაციულ, ზნეობრივ და სამართლებრივ დანაკარგებს საზოგადოებაში), ეკონომიკური კრიზისების გაღრმავება, ჯანმრთელობის რისკის ფაქტორების ზრდა, მძიმე საშინაო და საგარეო პირობები -- დაახლოებით ეს არის ის

პრობლემები, რომლებიც განსაზღვრავენ ჩვენში სადაზღვევო დაცვის ორგანიზაციას.

სრულყოფილი სადაზღვევო სისტემის არსებობა ერთ-ერთი უმთავრესი მახასიათებელია ქვეყნის სტაბილურობისა. დაზღვევის სფეროს ნორმალური ფუნქციონირება საშუალებას აძლევს ქვეყანაში ეკონომიკის აღორძინებას, კპიტალდაბანდებების ზრდას, როგორც ადგილობრივი ასევე უცხოელი ინვესტორების მიერ.

დაზღვევის სფეროს ნორმალური ფუნქციონირება საშუალებას აძლევს ქვეყანაში ეკონომიკის აღორძინებას, კაპიტალდაბანდებების ზრდას, როგორც ადგილობრივი ასევე უცხოელი ინვესტორების მიერ.

სადაზღვევო ბაზრის განვითარება გამოიწვევს შემდეგ ეფექტებს:

- მაკრო ეკონომიკური მხარე. ეკონომიკური და სოციალური პრობლემების მოგვარება.
- სარეზერვო ფონდების რეინვენსტირება.
- დაფარული შემოსავლების ლეგალიზაცია -- დაზღვეული საქმიანობა უნდა იყოს ღია. ზარალის ასანაზღაურებლად ყოველივე ასახული უნდა იყოს დოკუმენტურად, რაც ხელს შეუწყობს დაფარული შემოსავლების ლეგალიზაციას.

საქართველოს ეკონომიკის სტაბილიზაციის პროგრამის რეალიზაცია დაიწყო 1994 წლის ბოლოდან ის თავის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაწილად შეიცავდა საქართველოში სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის შექმნას. იწყება სადაზღვევო სისტემის სრული რეორგანიზაცია.

1996 წელს პრეზიდენტის ინიციატივით, კანცელარიაში შეიქმნა სადაზღვევო ბაზრის განვითარებისათვის მომუშავე ჯგუფი. მათთან ერთად ამ საკითხებზე მუშაობდა საქართველოს სადაზღვევო ასოციაცია (საქართველოს სადაზღვევო ასოციაცია შეიქმნა 1996 წლის მარტში და წარმოადგენს მზღვევილთა გაერთიანებას. გამგეობის თავჯდომარე დივი ხეჩინაშვილი) და საქართველოს პარლამენტის ეკონომიკური რეფორმებისა და პოლიტიკის კომიტეტი, რომლის ინიციატივითაც პარლამენტში დასამტკიცებლად გავიდა კანონპროექტი „დაზღვევის შესახებ“. ვერ ვიტყვი რომ კანონპროექტი სრულყოფილი იყო, მაგრამ მისი მიღებით დიდი ძვრები დაიწყო სადაზღვევო სისტემაში. კანონი მიღებულ იქნა

1997 წლის 2 მაისს.

უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ „დაზღვევის შესახებ“ კანონში გაერთიანებულია ორი საკანონმდებლო აქტი:

კანონი სადაზღვევო ზედამხედველობის შესახებ;

კანონი სადაზღვევო ხელშეკრულების შესახებ.

მათი ერთ კანონში გაერთიანება ცოტათი უხერხული უნდა იყოს, რადგან პირველი სამოქალაქო, ხოლო მეორე პროცესიულურ სამართალს მიეკუთვნება. მაგრამ საერთოდ ამ კანონის მიღება შეიძლება დადებითად შევაფასოთ, რადგან მისი მოხედვით შეიქმნა საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური.

კანონში „დაზღვევის შესახებ“ გატარებული იქნა რამდენიმე პროტექციონისტული აზრი. ამ კანონის I თავის მე-7 მუხლის მეხუთე პუნქტში ნათლად არის ნათქვამი, რომ „უცხოეთის სადაზღვევო ორგანიზაციის, როგორც უშუალო მზღვეველის საქმიანობა საქართველოს ტერიტორიაზე აკრძალულია“.

ამავე კანონის I თავის მე-7 მუხლის მეორე და მესამე პუნქტში მითითებულია შეზღუდვა უცხოელი პირების მონაწილეობისა ქართული სადაზღვევო კომპანიის სანესდებო კაპიტალში. უცხოელი ფიზიკური პირის, მოქალაქეობის არმქონე პირის, უცხოური იურდიული პირის (უცხოეთის დაზღვევის და გადაზღვევის ორგანიზაციების ჩათვლით) მონაწილეობა საქართველოს სადაზღვევო და გადაზღვევის ორგანიზაციების სანესდებო კაპიტალში ერთობლივად არ უნდა აღემატებოდეს 49 პროცენტს. ასევე შეზღუდულია უცხოური სადაზღვევო ბროკერის მოქმედება საქართველოში.

უცხოეთის სადაზღვევო ორგანიზაციის, როგორც უშუალო მზღვეველის საქმიანობა საქართველოს ტერიტორიაზე აკრძალულია.

უცხოური სადაზღვევო პროდუქციის შეზღუდვასთან დაკავშირებით წარმოიშვა მოსაზრება. ხომ არ შეუშლიდა ასეთი პოლიტიკა სადაზღვევო საქმის ხარისხის განვითარებას საქართველოში, რადგან უცხოური კონკურენციის არ არსებობის სიტუაციაში ქართული კომპანიები არ შეეცდებოდნენ სადაზღვევო პროდუქტის გაუმჯობესებას. მაგრამ ამის წინააღმდეგ აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ უცხოური გადამზღვევი ორგანიზაციები არ მოახდენენ ისეთი სადაზღვევო პროდუქტის გადაზღვევას, რომელიც არ შეესაბამება თავიანთ პირობებს. გადაზღვევა საშუალებას აძლევს ქართულ სადაზღვევო ორგანიზაციებს იმუშაონ და ამასთან შეამცირონ თავიანთი რიკი. რისკის გადაზღვევა კი, როგორც ვიცით არ არის შეზღუდული და მათ შეუძლიათ მთლიანი რისკის გადაზღვევაც.

გადაზღვევის საშუალებით, როგორც დაზღვევის სპეციალისტები აღნიშნავენ, ქართული სადაზღვევო პროდუქტის ხარისხი თითქმის ევროპულს უტოლდება. ერთი მნიშვნელოვანი განსხვავებაა ის, რომ ხანძრისაგან დაზღვევაში საქართველოში გადაზღვევა უტოლდება 95 პროცენტს, ხოლო ევროპაში ეს მაჩვენებელი 46 პროცენტის ტოლია.

გადაზღვევის საშუალებით ქართული სადაზღვევო პროდუქტის ხარისხი ევროპულს უტოლდება.

სადაზღვევო სისტემის საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფის მომენტები გათვალისწინებულ იქნა ასევე სამოქალაქო სამართლისა და საგადასახადო კოდექსის მიღებისას იმ მუხლებში, რომლებიც შეეხება დაზღვევის საკითხებს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ის პოლიტიკა, რომელიც ჩადებული იყო „დაზღვევის შესახებ“ კანონში საგადასახადო კოდექსმა არ გაიზიარა. ამ კოდექსის II თავის 38 მუხლის (რომელიც შეეხება ხელფასით მიღებულ შემოსავლებს) მე-2(ზ) პუნქტში ნათქვამია რომ ხელფასით მიღებულ შემოსავლებში ჩაითვლება „დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისათვის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაზღვევის პრემიის ან სხვა მსგავსი თანხის გადახდისას -- დამქირავებლის მიერ გადახდილი პრემიის ან სხვა თანხის მოცულობა“. „დაზღვევის შესახებ“ კანონის VI თავის 39 მუხლის მეშვიდე პუნქტში კი ნათქვამია, რომ „სადაზღვევო შესატანი მენარმისათვის წარმოადგენს სანაარმოო ხარჯებს და მიეკუთვნება თვითღირებულებას, ხოლო არამენარმე ფიზიკური პირისათვის - აკლდება დასაბეგრ თანხას“.

ზემოთ თქმულიდან გამომდის, რომ თუ დაქირავებული დააზღვევს თავს თავისი ხელფასიდან, მაშინ პრემიის თანხა არ დაიბეგრება, ხოლო თუ დამქირავებელი დააზღვევს მას, მაშინ კი - დაიბეგრება. თუ ვთქვათ დაქირავებულის ხელფასი წარმოადგენდა 100 ლარს 20% დაბეგვრის შემდეგ მიიღებდა 80 ლარს, ხოლო როდესაც დამქირავებელი დააზღვევდა დამატებით 20 ლარიანი პოლისით დაბეგვრის შემდეგ უკვე დაქირავებული მიიღებს 20 ლარიან სადაზღვევო პოლისს და 76 ლარს. ე. ი. სჯობს დამქირავებელმა ხელფასზე დაუმატოს სადაზღვევო პრემიის თანხა და თვით დაქირავებულმა დაიზღვიოს შემდეგ თავი. მაგრამ საქმე იმაშია რომ დამქირავებელს არ აქვს გარანტია, რომ ხელფასის დანამატით დაქირავებული თავს დაიზღვევს. არადა ამ უკანასკნელის ცხოვრების ჰარმონიზაციის მიზნით დამქირავებელს სურს, რომ ის იყოს დაზღვეული. საბოლოოდ ფერხდება დაზღვევის კიდევ ერთი პროცესი.

უნდა აღინიშნოს ასევე ის ფაქტი, რომ „დაზღვევის შესახებ“ კანონის III თავის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტში ნათქვამია „სადაზღვევო რეზერვები, რომლებსაც ქმნის მზღვეველი, არ დაიბეგრება“. თუმცა საქართველოს საგადასახადო კოდექსის VII თავის 64 მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით „არარეზიდენტის მიერ საქართველოს წყაროდან მიღებული სადაზღვევო შენატანები, რომლებიც არ მიეკუთვნება არარეზიდენტის საქართველოს ტერიტორიაზე მდებარე მუდმივ დაწესებულებას და გადახდილია რისკის დაზღვევის ან გადაზღვევის ხელშეკრულებათა საფუძველზე საქართველოს სანარმოს ან ინდივიდუალური სანარმოს მიერ იბეგრება 4 პროცენტით.“

აქედან გამომდის ის ფაქტი, რომ გადაზღვევა უცხოელთათვის შეზღუდულია. ამასთან დაკავშირებით დაზღვევის სპეციალისტებს შორის არსებობს სხვადასხვა მოსაზრებები. მაგალითად რუსეთში გადაზღვევას უწოდებენ ტუმბოს, რომელიც ქვეყნისათვის აუცილებელ სახსრებს საზღვრებს გარეთ გადაქაჩავს. გადაზღვევის 4% განაკვეთით შეზღუდვის მომხრეები იყვნენ აშშ-ში, რადგან ამერიკაში გადაზღვევის შიდა რესურსები არ არის სრულად ათვისებული, მაგრამ კონგრესზე მაინც არ იქნა მიღებული. ასეთ სიტუაციაში რა მდგომარეობაში უნდა იყოს საქართველო, როდესაც ქვეყნის შიგნით გამომზღვევი ორგანიზაცია საერთოდ არ არსებობს.

ქვეყნის შიგნით ფულადი სახსრების არსებობა აუცილებელი პირობაა საქართველოს ეკონომიკის ასლორძინებლად, იმ დროს როდესაც სხვა ქვეყნებიდან ვლებულობთ კრედიტებს.

მეორე ფაქტორია ის, რომ საქართველოში სადაზღვევო საქმის განვითარებისათვის და ისეთი სრულყოფილი დაზღვევის პროდუქტის შესაქმნელად, როგორც დასავლეთის ქვეყნებშია, აუცილებელი ხდება გადაზღვევა.

ზემოთ ნათქვამიდან გამომდინარე ჩვენ ვდგებით არჩევანის წინაშე:

ან ქვეყანაში დარჩეს სადაზღვევო პრემიებით მიღებული მთელი სახსრები და დაზღვევის პროდუქტი ისეთივე დაბალი დონის დარჩეს, როგორც ადრე იყო;

ან დაზღვევის პროდუქტის ხარისხის ასამაღლებლად და სადაზღვევო სისტემის სრულყოფისათვის, მოხდეს ქვეყნიდან სადაზღვევო პრემიების ნაწილის გადინება.

ამ დისკუსიაში ბევრი ცნობილი დაზღვევის სპეციალისტია ჩართული და თუ ამას ჩვენ საერთაშორისო ეკონომიკის თეორიებს დავუმატებთ, მაშინ შეიძლება ვთქვათ რომ საქართველოს დღევანდელი სიტუაციის გათვალისწინებით, დღესდღეობით უნდა იყოს საშუალება თავისუფალი გადაზღვევის, რადგან არის ფაქტები, როდესაც საქართველოში არსებული ფირმები (უცხოური თუ ქართული) ახდენენ უცხოეთის ბაზარზე დაზღვევას. იქნებ სჯობდეს ეს სახსრების გადინება

დავარეგულიროთ კანონმდებლობით, ხოლო ადგილობრივ სადაზღვევო ორგანიზაციებს მივცეთ გადაზღვევის საშუალება. გადაზღვევა ხომ თავისი შინაარსით შეიძლება მივამსგავსოთ სადაზღვევო კომპანიის პასუხისმგებლობის დაზღვევას. თუ კი ნებისმიერ პირს შეუძლია დააზღვიოს თავისი პასუხისმგებლობა, ასეთ შემთხვევაში ამის საშუალება რატომ არ უნდა მივცეთ სადაზღვევო კომპანიებს.

კონკურენციული ბაზრის ჩამოყალიბებით ახალი კომპანიები, რომლებიც თავიდან იწყებენ თავიანთ საქმიანობას უფრო კონკურენტუნარიანი ხდებიან ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევას“-თან შედარებით, რადგან ეს უკანასკნელი „საქართველოს სახელმწიფო სადაზღვევო კომპანიის“ მემკვიდრეა და ამის გამო ის ვალდებულია, რომლებიც გააჩნდა ძველ სახელმწიფო დაზღვევის კომპანიას თავის თავზე აიღო სააქციო საზოგადოებამ. რის გამოც ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევის“ იმიჯი საზოგადოებაში დაბალია.

სააქციო საზოგადოების აქციების პაკეტის 100 პროცენტი სახელმწიფოს ხელშია. მის რესტრუქტურისა და დაკავშირებით მიმდინარეობდა საუბარი. დაისვა საკითხი, რომ აქციათა პაკეტის ნაწილი გაყიდულიყო, მაგრამ პრობლემას წარმოადგენს ორგანიზაციის ვალდებულებები. აქციების ახალმა მფლობელმა უნდა იკისროს თავისი წილის მიხედვით ვალდებულებების დაფარვა. ასეთ პირობებზე ჯერ-ჯერობით არავინ არ არის თანახმა.

ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევის“ ვალდებულებები, რომელიც მემკვიდრეობით მიიღო „საქართველოს სახელმწიფო სადაზღვევო კომპანიისაგან“ საკმაოდ დიდ თანხას წარმოადგენს. ალბუღ ვალდებულებებში იგულისხმება ფიზიკურ პირთა ანუ მოქალაქეთა პირადი და ქონებრივი ინტერესების სადაზღვევო პასუხისმგებლობა, რომელიც მარტო პირად დაზღვევაში ეხება 600 ათას მოქალაქის ინტერესებს და ამ სახის დაზღვევის რეზერვებიდან 210 მლნ. რუსული რუბლი (1992 წლის 1 იანვრისათვის), მოთავსებული იყო სახელმწიფო ბანკებში და ექვემდებარება ინდექსირებას. ამასთან 169,7 მლნ. რუსული რუბლი 1992 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, რომელიც მაშინდელი კურსით შეადგენს 301 მლნ. აშშ დოლარს (კურსი დადგენილია ეროვნული ბანკის მიერ 1 რუსული რუბლი — 0,55 აშშ დოლარი), შეტანილი იყო ყოფილ საკავშირო დაზღვევის რეზერვის ფონდში. მიმდინარეობს მოლაპარაკება, რომ ეს უკანასკნელი თანხა აისახოს სახელმწიფოთაშორის დავალიანებაში, ამიტომ საქართველოს მთავრობა თვითონ კისრულობს ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევა“-სთან ანგარიშსწორებას და ამ თანხის შიდა ვალებში ჩათვლას.

ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევა“ მთავრობას უყენებს მოთხოვნას, რომ ეს თანხა

დაუბრუნდეს ორგანიზაციას. მთავრობის მიერ ამ რაოდენობის თანხის წაწილობრივადაც გამოყოფა კი მძიმე მდგომარეობაში ჩააყენებს ისედაც დეფიციტურ ბიუჯეტს. მთავრობამ უნდა მოახდინოს ამ თანხის საშინაო ვალებში ასახვა და ხელახალი ინდექსირება, ისეთივე სახით, როგორც ეს მოხდა შემნახველი სალაროების ანგარიშებზე დარჩენილ თანხებზე.

ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევა“ ასევე მთავრობისგან მოითხოვს მიიღოს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის სავალდებულო დაზღვევით მიყენებული ზარალი. საქართველოს პარლამენტის მიერ „დაზღვევის შესახებ“ მიღებული კანონით სხვა დადგენილებებთან ერთად გაუქმებულ იქნა მთავრობის 1995 წლის 26 აგვისტოს № 523 დადგენილება. რომელიც ითვალისწინებდა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის სავალდებულო დაზღვევას, რომლის გატარება ევალებოდა საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო კომპანიას, სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სამინისტროსა და მმართველობის ადგილობრივ ორგანოებს კი დავალებული ჰქონდა სისტემატური დახმარების აღმოჩენა მთავრობის დადგენილების შესასრულებლად. აღნიშნული დადგენილების გაუქმება პარლამენტის მიერ მაშინ მოხდა, როცა დაზღვეულ იურიდიულ და ფიზიკურ პირებს სადაზღვევო შენატანებიდან (პრემიები) პირველი სავადო თანხა ჰქონდათ გადახდილი და ისინი თავიანთ მოსავალს დაზღვეულად მიიჩნევდნენ. დადგენილების თანახმად სადაზღვევო გადასახდელების (პრემიის) მიღება გათვალისწინებული იყო სამ ვადაში:

- 1 ივლისამდე ითვალისწინებდა თანხის 30%-ის გადახდას;
- 1 სექტემბრამდე — 30%;
- 1 ნოემბრამდე — 40%.

„დაზღვევის შესახებ“ კანონის მიღებამ ფაქტიურად სამართლებრივი არეალის მიღმა დატოვა სასოფლო-სამეურნეო წარმოების თავისებურებების გათვალისწინებით 1996 წლის ბოლოსა და 1997 წლის დასაწყისში გაფორმებული ხელშეკრულებები და ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევას“ კანონით წაერთვა აღნიშნული დაზღვევის განხორციელების უფლება, რის გამოც ბუნებრივია ვერ უზრუნველყოფს დაზღვეულთა წინაშე ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სადაზღვევო ვალდებულებებს.

1996—1997 წლებში სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის სავალდებულო დაზღვევაში პროგნოზით გათვალისწინებული იყო 4,2 მლნ. ლარის მიღება, ფაქტიურად კი მიღებულმა შემოსავლებმა შეადგინა მხოლოდ 237,5 ათასი ლარი, რომლის სადაზღვევო პასუხისმგებლობა შეადგენს 3,3 მლნ. ლარს. სტიქიის შედეგად (ძირითადა გვალვა და სეტყვა)

დაზღვეულ ფართობებზე, მიყენებულმა აუნაზღაურებელმა ზარალმა კი 607 743 ლარი შეადგინა.

ზემოთ აღნიშნულმა მიზეზებმა უმძიმესი ფინანსური მდგომარეობა შეუქმნა სახელმწიფო

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის სავალდებულო დაზღვევით დაზღვეულ ფართობებზე, მიყენებულმა აუნაზღაურებელმა ზარალმა 607 743 ლარი შეადგინა.

დაზღვევას. ბუნებრივია თითო-ოროლა მეურნემ რომ დააზღვია, ამ გზით მიღებული უმნიშვნელო სადაზღვევო გადასახდელები (პრემია) მინიმალურადაც ვერ უზრუნველყოფს ალებულ პასუხისმგებლობას. ამასთან სავალდებულო დაზღვევას განახორციელებდა თუ არა მეურნე სუბიექტი ანუ დაზღვევის შენატანების (პრემიის) ამოღების რაიმე მაკონტრელელებელი მექანიზმი არ იქნა შემუშავებული.

ზარალი, რომელსაც ორგანიზაციები მიიღებენ სახელმწიფო ან სხვა ორგანოების, ან მათი თანამდებობის პირთა მითითებებისა და წინადადებების შედეგად, რითაც დაირღვა ორგანიზაციის უფლებები, ვალდებულებათა არასათანადო განხორციელების გამო, უნდა ანაზღაურდეს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის სავალდებულო დაზღვევით მიყენებული ზარალი თუ არ ანაზღაურდება სახელმწიფოს მიერ, მაშინ ს.ს. „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევის“ გამგეობა იძულებული იქნება სასამართლოს წესით ამოიღოს.

თუ კი მთავრობა ატარებს სოფლის-მეურნეობის დამცავ პოლიტიკას, მაშინ მისი ერთ-ერთი მექანიზმი უნდა იყოს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის დაზღვევა. მისი განვითარება, როგორც სადაზღვევო პროდუქტის ხარისხის ამაღლება ძლიერ შეუწყობს ხელს გლეხის დაცვას. მექანიზმი, რომელიც გლეხს იცავს ცუდი მოსავლისაგან იწვევს სოფლის-მეურნეობის განვითარებას.

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის დაზღვევაში ინფორმაციის არასაკმარისი არსებობა არის ძირითადი მიზეზი მისი განუვითარებლობის. ამ საკითხზე მუშაობს დღესდღეობით საქართველოს სადაზღვევო ასოციაცია.

მთავრობის მხრიდან სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის სავალდებულო დაზღვევაში მხარდაჭერის ათეულობით წლის პრაქტიკა არსებობს. სახელდობრ დაზღვევა შემდეგი მექანიზმით ხორციელდებოდა: მიღებული ზარალის 60%-ს ანაზღაურებდა სახელმწიფო დაზღვევის კომპანია, ხოლო 40%-ს კი — ბიუჯეტის სახსრებიდან.

მაგალითად, რუსეთის ფედერაციის აგროსამრეწველო წარმოების სახელმწიფოებრივი რეგულირების შესახებ კანონით გათვალისწინებულია შემდეგი:

სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოსავლის დაზღვევის დროს მენარმე სუბიექტები სადაზღვევო შენატანების 50%-ს იხდიან საკუთარი შემოსავლებიდან, ხოლო დანარჩენ 50%-ს იხდის ფედერალური ბიუჯეტი.

სოციალურ დაზღვევას უზრუნველყოფს სახელმწიფო, მაგრამ ვერ მოხერხდა რომ

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის დაზღვევის განვითარება სახელმწიფო ფონდის სახსრების დაცვას.

საქართველოს მთავრობას ჩამოეყალიბებინა სოციალური ვალდებულებების პაკეტი, რომელშიც დააზღვევდა რაღაც დონეზე ცალკეულ სახეობას.

- ჯანდაცვის დაზღვევა;
- საპენსიო დაზღვევა;
- უმუშევრობის დაზღვევა;
- უბედური შემთხვევებისაგან დაზღვევა და ა. შ.

სამედიცინო დაზღვევა რეგულირდება კანონით „სამედიცინო დაზღვევის შესახებ“. მასში გათანაბრებულია სახელმწიფო სავალდებულო და ნებაყოფლობითი დაზღვევა. სავალდებულო დაზღვევა ფარავს ხარჯების მხოლოდ 10%-ს.

„სამედიცინო დაზღვევის შესახებ“ კანონის მიღებამდე ჯანდაცვის კანონში ასახული იყო, როგორც სოლიდარული, ასევე ინდივიდუალური დაზღვევა, რომლებიც შემდეგში ამოღებულ იქნა, რადგან მათ ითვალისწინებდა კანონი „სამედიცინო დაზღვევის შესახებ“. იყო საუბარი იმასთან დაკავშირებით, რომ იმ კომპანიებს, რომლებიც ახორციელებენ სოლიდარულ დაზღვევას არ ენარმოებინათ ინდივიდუალური დაზღვევა მათი პოლარული განსხვავებების გამო, მაგრამ კანონში არ აისახა. თუმცა კომპანიები, რომლებიც სოლიდარულ დაზღვევას აწარმოებენ ფაქტიურად ინდივიდუალურ დაზღვევას მაინც არ ახორციელებენ, მაგრამ კანონით ეს უფლება არა აქვთ აკრძალული.

როგორც ზემოთ ავლნიშნეთ ეს ორი სახის დაზღვევა პოლარულად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. ინდივიდუალური სამედიცინო დაზღვევისას იქმნება სარეზერვო ფონდი და ხდება ერთი ადამიანის რისკის დაზღვევა.

სოლიდარული სამედიცინო დაზღვევა კი შეიძლება წარმოვიდგინოთ, როგორც მილი, რომლის ერთი ბოლოდან გადასახადებით ამოღებული და ტრანსფერტების სახით გამოყოფილი სახსრები შედის, ხოლო მეორე ბოლოდან იგი იქვე ნაწილდება მუნიციპალური პროგრამებით. ასე რომ სარეზერვო ფონდი არ იქმნება.

სახელმწიფო სოციალური უზრუნველყოფისათვის შექმნილია სოციალური უზრუნველყოფის ერთიანი სახელმწიფო ფონდი, რომელიც ხელფასიდან აკრეფილი

გადასახადებით ივსება. საქართველოს „საგადასახადო კოდექსის“ 29-ე თავის 188 მუხლის მიხედვით დამქირავებლები იხდიან მთლიანი ხელფასის ფონდის (ხელფასი დაბეგრამდე) 27 პროცენტს, ხოლო დაქირავებულები კი — 1%. ეს გადასახადი ხელფასიდან მძიმე ტვირთად აწევს მრავალ საწარმოს და უეჭველია გადასახადის გადახდიდან თავის არიდებას იწვევს, რაც თავის მხრივ, სოციალური უზრუნველყოფის ერთიანი სახელმწიფო ფონდის სახსრების სიმცირის მიზეზია. სიტუაციის შემსუბუქების მიზნით, 1997 წლის ბიუჯეტიდან პენსიებისათვის 32 მლნ. ლარი იყო გამოყოფილი.

უახლოეს მომავალში მთავრობის რესურსები ისე ვერ გაიზრდება, რომ მან სოციალური უზრუნველყოფის ეფექტური სისტემის გაძლოლა შეძლოს. პენსიები და სხვა დახმარებანი, განსაკუთრებით ყველაზე დაუცველთათვის, უახლოეს წლებში კვლავ ძალიან დაბალი დარჩება. ამდენად, სადაზღვევო სისტემის განვითარება პრობლემის გადანაცვების ერთ-ერთი აუცილებელი ნაწილია. კანონპროექტი სახელმწიფო სოციალური დაზღვევის შესახებ, რომელიც მომზადდა ერთობლივად სოციალური უზრუნველყოფის ერთიანი სახელმწიფო ფონდისა და საქართველოს პარლამენტის ჯანმრთელობისა და სოციალური საკითხების კომიტეტის მიერ, სოციალური უსაფრთხოების მთელ რიგ გარანტიებს ითვალისწინებს. ესენია სახელმწიფო პენსიები, კომპენსაციები დროებითი არაშრომისუნარიანობისათვის, პროფესიული დაავადების შემთხვევაში, უმუშევრობისათვის, შვებულება მშობიარეთათვის და ა. შ. ნავარაუდებია ისეთი სისტემის შემოღება, რომელიც გაითვალისწინებს დაზღვევის ხანგრძლივობას და სადაზღვევო პრემიების ოდენობას. ამან უნდა შეცვალოს დღეს არსებული გათანაბრებული საპენსიო განაკვეთების სისტემა.

მსოფლიო ბანკი მჭიდროდ თანამშრომლობს სოციალური უზრუნველყოფის ერთიან ფონდთან სტრუქტურულ გარდაქმნათა კრედიტის და სტრუქტურულ გარდაქმნათა ტექნიკური დახმარების კრედიტის ფარგლებში. დახმარებას უწევს კერძო საპენსიო სისტემის ამოქმედებას საქართველოში, რაც თანამედროვე სიტუაციაში აუცილებლობას წარმოადგენს.

ჯანდაცვის სფეროში რეფორმის განხორციელება 1995 წელს დაიწყო. რეფორმის ძირითადი მიზანია უკიდურესად შეზღუდული სახელმწიფო რესურსების უფრო ეფექტური გამოყენება. დაარსდა სამედიცინო დაზღვევის სახელმწიფო კომპანია (სსდკ), რომელიც თავდაპირველად ჯანდაცვის სახელმწიფო ფონდთან ერთად პარალელურ სტრუქტურას წარმოადგენდა. 1997 წლის 30 მარტის პრეზიდენტის ბრძანებულებით ისინი გაერთიანდნენ. ბრძანებულების თანახმად,

სამედიცინო პროგრამები დაფინანსდა დაზღვევის პრინციპების მიხედვით სახელმწიფო სამედიცინო სადაზღვევო კომპანიასთან დადებული ხელშეკრულებების საფუძველზე, ხოლო საპროფილაქტიკო პროგრამები კი დაფინანსდა ჯანმრთელობის დაცვის დეპარტამენტთან დადებული ხელშეკრულებების საფუძველზე.

ჯანდაცვის სხვა პროგრამები უნდა დაფინანსდეს უშუალოდ ჯანდაცვის სამინისტროსა და შესაბამის ორგანიზაციებს შორის დადებული ხელშეკრულებების საფუძველზე.

სახელმწიფო საპროფილაქტიკო პროგრამები, რეფორმების განხორციელება და ადმინისტრაციული ხარჯები მთლიანად ფინანსირდება ცენტრალური ბიუჯეტიდან, სამკურნალო პროგრამები სახელმწიფო სამედიცინო სადაზღვევო კომპანიის (სსდკ) ფონდებიდან ფინანსირდება, ე. ი. ძირითადად ხელფასიდან გადასახადის შეგროვებით (მთლიანი ხელფასის ფონდიდან დამქირავებლის - 3% და დაქირავებულისაგან - 1%), საბიუჯეტო ტრანსფერტებიდან და სხვა ისეთი რესურსებიდან, როგორებიცაა — ჯარიმები, შემონატანები სამედიცინო ორგანიზაციების პრივატიზაციიდან და ალკოჰოლური და თამბაქოს ნაწარმზე სააქციზო გადასახადის შეგროვებიდან. სახელმწიფო სამედიცინო სადაზღვევო კომპანია (სსდკ), სამედიცინო დანებს უზრუნველყოფს სამედიცინო მომსახურებას, რომელშიც შედის სახელმწიფო პროგრამით გათვალისწინებულ ძირითად პაკეტში, ასევე უფასო სამედიცინო მომსახურებას სპეციალურად ყველაზე დაუცველთათვის და 1 წლამდე ბავშვებისათვის.

სამწუხაროა ის ფაქტი, რომ საკვლევო სამუშაოები დაზღვევის სახელმწიფო დაზღვევა მხოლოდ გარკვეული სახის დაავადების მკურნალობაზე ვრცელდება, მისი ფუნქცია უფრო სოლიდარობის ფონდის ფუნქციას ემსგავსება, ხოლო კავშირი შენატანებსა და რეალურ დახმარებას შორის უკიდურესად სუსტია. ამდენად სამედიცინო გადასახადის გადახდის მოტივი ძალიან მცირეა, როგორც დამქირავებლისათვის, ასევე დაქირავებულისათვის, და მისი გადახდისაგან თავის არიდება გავრცელებული მოვლენაა. ისინი, ვისაც გადასახადის გადახდა შეუძლია ირჩევენ უფრო სრულ, კერძო სამედიცინო სადაზღვევო პაკეტს. გადასახადების შეგროვება კვლავ პრობლემად რჩება და სამედიცინო დაზღვევის სახელმწიფო კომპანიას (სსდკ) არა აქვს საშუალება გააკონტროლოს ეს პროცესი. ვინაიდან ალტერნატიული სადაზღვევო მომსახურებით სარგებლობა მხოლოდ მოსახლეობის უმცირესობას შეუძლია, უპირველეს მნიშვნელობას იქნის

საზოგადოებრივი ცნობიერების გაზრდა, ისე, რომ ყველაზე დაუცველებმა მაინც ისარგებლონ მათთვის გათვალისწინებული პროგრამებით.

საქართველოს სადაზღვევო ბაზარზე მოთხოვნა ძალიან დაბალია. მისი გაზრდის ერთ-

საკვლევო სამედიცინო დაზღვევა უარავს სამედიცინო ხარჯების მხოლოდ 10%-ს.

ერთი გზა რეკლამაა. ყველაზე კარგი რეკლამა კი არის, როდესაც სხვა ადამიანი გეუბნება, თუ როგორ აუნაზღაურა ყოველგვარი ხარჯები სადაზღვევო ორგანიზაციამ. ამ მხრივ შეიძლება სახელმწიფო პოლიტიკა იყოს დაურიგოს უფასოდ, რაღაც რაოდენობის სადაზღვევო პოლისები მოსახლეობის რომელიმე კატეგორიას. ასეთივე პოლიტიკა თავისი რეკლამისათვის შეიძლება კერძო სადაზღვევო ორგანიზაციამ განახორციელოს.

საქართველოს სადაზღვევო ბაზარზე მოთხოვნის ზრდის მეორე გზა არის იძულებითი ღონისძიება საკვლევო დაზღვევა. ამ უკანასკნელის განვითარება ერთ-ერთი ძირითადი გზაა სახელმწიფო სადაზღვევო პოლიტიკის განხორციელებისას. ისეთი პასუხისმგებლობა თუ ქონება, რომელიც დიდ რისკს ატარებს უნდა იყოს დაზღვეული. სახელმწიფოს მხრიდან თუ შევხედავთ შემდეგი სიტუაციაა, ვინც გაზრდილ რისკს ქმნის ალბათობა იმისა, რომ რისკის შედეგად წარმოიშვას ზარალი დიდია და თუ თქვა დამზარალელებმა ფული არა მაქვს, მაშინ რა ჰქნას სახელმწიფომ ხარჯები თავისი სახსრებით დაფაროს?

საკვლევო დაზღვევის განვითარებამ ეს პრობლემა უნდა გადაწყვიტოს. ავტომანქანა

პასუხისმგებლობა თუ ქონება, რომელიც დიდ რისკს შეიცავს, უნდა იყოს აუცილებლად დაზღვეული.

არის დიდი რისკის მქონე, ამიტომ ავტომფლობელი სანამ მანქანაში ჩაჯდება დააზღვიოს თავისი მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობა. ასეთივე სიტუაცია იქმნება ნოტარიუსთან დაკავშირებით. მიწდინარეობს საუბარი, რომ იქნას შემოღებული ნოტარიუსის საკვლევო დაზღვევა. ასევე უნდა იყოს დაზღვეული ქიმიური პროდუქტის წარმოება თუ სხვა დიდი რისკის მქონე შემთხვევა.

ზემოთ თქმულიდან გამომდის, რომ საკვლევო დაზღვევა აუცილებელი და საჭირო სახეობაა, მაგრამ ეს დაზღვევა ანაზღაურებს კი მთელ ზარალს. ჩვენი სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით დაზარალებულს საშუალება აქვს წარუდგინოს დამზარალელებს ზარალის დიდი ნაწილი:

- დაკარგული შემოსავლების ანაზღაურება;
  - მორალური ანაზღაურება.
- ასე რომ ავტომფლობელს დაზარალებულმა

შეიძლება წარუდგინოს ზარალის მთელი სია, ხოლო ავტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა უზრუნველყოფს მხოლოდ მაქსიმუმ 2500 ლარის ანაზღაურებას. ეს თანხა გამოთვლილია თუ თითოეულ ავტომფლობელს რამდენის გადახდა შეეძლო ტექნიკური დათვალიერების გადასახდელზე დამატებით. გამოვიდა 20-25 ლარი. საერთოდ ავტომანქანების რაოდენობისა და საგზაო შემთხვევების სტატისტიკის გათვალისწინებით მიიღეს 2500 ლარი მაქსიმუმ. ამასთან ტექნიკური ზარალი არ ანაზღაურდება.

ასეთ სიტუაციაში დაზარალებულის მიერ წაყენებული ზარალი უნდა ანაზღაუროს ისევ ავტომფლობელმა, რადგან 2500 ლარის მეტს სადაზღვევო კომპანია ვერ გადაუხდის. ამის გამო საზოგადოებაში დაზღვევის ამ სახეობამ უკმაყოფილება გამოიწვია.

ზემოთ ნათქვამიდან გამომდინარეობს რომ სადაზღვევო პრემია უნდა იყოს რისკის ადექვატური და უნდა ანაზღაურებდეს ზარალს.

თუმცა არსებობს ნაწილობრივი დაზღვევის

სადაზღვევო პრემია უნდა იყოს რისკის ადექვატური და უნდა ანაზღაურებდეს ზარალს.

მექანიზმი ხელშეკრულების მიხედვით. მაგალითად 50.000 ლარიანი ქონება შეიძლება დაიზღვიოს 20.000 ლარად, ხოლო შემთხვევის დადგომისას ზარალის დანარჩენი ნაწილის ანაზღაურებას კისრულობს თვით დაზარალებული ან სხვა პირი, რაც იქნება გათვალისწინებული ხელშეკრულების მიხედვით.

საუბარი იყო იმის თაობაზე უნდა იყოს თუ არა ქონების დაზღვევა სავალდებულო. საქართველოს პირობებში, როდესაც ადამიანი ფლობს დიდი ღირებულების ქონებას, ხოლო მისი ლიკვიდური სახსრები იმდენად დაბალია, რომ ვერ უზრუნველყოფს საარსებო მინიმუმსაც შეუძლებელია დაავალდებულო ადამიანი დააზღვიოს თავისი ქონება. ასეთ სიტუაციაში მოსახლეობისათვის ასევე პრობლემაა ნებაყოფლობითი დაზღვევა. საქართველოში შემოსავლების დაბალი დონე ვერ უზრუნველყოფს მოთხოვნას დაზღვევის პროდუქტზე ამაზე მიუთითებს ციფრობრივი მაჩვენებლებიც. 1997 წელს საქართველოს სადაზღვევო ორგანიზაციების მიერ მოზიდული ჯამური სადაზღვევო პრემიები ერთ სულ მოსახლეზე წარმოადგენდა დაახლოებით 1,12 ლარს. ეს კი სადაზღვევო სისტემის განვითარების უმთავრესი ბარიერია.

თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობს დაზღვევის პროდუქტები, რომელზეც მოთხოვნა

არის, მაგრამ მიწოდება ვერ ხორციელდება. ფინანსური რისკების დაზღვევის ბაზარი საქართველოში დღესდღეობით აუთვისებელია. ცალკეული ბანკები თანახმა არიან და მოთხოვნას აყენებენ ბაზარზე, რათა დააზღვიონ თავიანთი ფინანსური რისკები, მაგრამ ქართულ სადაზღვევო კომპანიებს საკუთარი სახსრებით ჯერ-ჯერობით ვერ ძალუძთ უზრუნველყონ ასეთი დაზღვევის პროდუქტის მიწოდება. უცხოურ გადაზღვევი ორგანიზაციები კი არ თანხმდებიან ფინანსური რისკების გადაზღვევაზე. მათი აზრით საქართველოში არასტაბილური სიტუაციის გამო ფინანსური რისკების გადაზღვევა მათთვის არამომგებიანი იქნება. ამ დაზღვევის პროდუქტზე საქართველოში რისკის დონე ჯერ კიდევ არ არის შეფასებული.

დაზღვევის პროდუქტზე მოთხოვნის არასაკმარისი დონე სადაზღვევო სისტემის განვითარების უმთავრესი ბარიერია.

ფინანსური რისკების დაზღვევის განვითარება საქართველოს ეკონომიკის ზრდის ერთ-ერთი საშუალება იქნება. რადგან უცხოელ ინვესტორებს შესაძლებლობა ექნებათ დააზღვიონ საქართველოში დაბანდებული ყოველგვარი ინვესტიცია, რაც ხელს შეუწყობს უცხოური კაპიტალდაბანდებების ზრდას. დეპოზიტების დაზღვევა საშუალებას მისცემს საქართველოს მოსახლეობას უშიშრად შეიტანონ ანაბრები ბანკებში.

ფინანსური რისკების დაზღვევის განვითარებას ხელს უშლის საქართველოში არასტაბილური სიტუაცია.

დეპოზიტების დაზღვევასთან დაკავშირებით საინტერესო იქნება განვიხილოთ ამერიკის შეერთებული შტატების პრაქტიკა. ამერიკაში შექმნილი იყო „დეპოზიტების დაზღვევის კორპორაცია“. ამ ორგანიზაციაში შედიოდა ფედერალური სარეზერვო სისტემის ყველა ბანკი, ხოლო დანარჩენი კომერციული და საშემნახველო ბანკი სურვილის მიხედვით. „დეპოზიტების დაზღვევის კორპორაცია“-ში შესატანი განაკვეთი წარმოადგენდა ერთმეთორმეტედ ნაწილს საერთო საბანკო დეპოზიტების თითოეული პროცენტიდან. ასევე „დეპოზიტების დაზღვევის კორპორაცია“ აზღვევს ნებისმიერ ბანკში კერძო პირის ან ფირმის დეპოზიტს 100.000 აშშ დოლარამდე. „დეპოზიტების დაზღვევის კორპორაცია“-ის გარდა დეპოზიტების დაზღვევას ახდენდა „სახესხო“-საშემნახველო ასოციაციების და „ზღვევის ფედერალური კორპორაცია“ და „საკრედიტო კავშირების დაზღვევის ეროვნული ფონდი“, რომლებიც დეპოზიტების დაზღვევის

99%-ს ახორციელებდნენ. დღესდღეობით მათ ბაზაზე შექმნილია სპეციალიზირებული ცალკეული სადაზღვევო ფონდები.

საქართველოში ამ პრაქტიკის გამოყენებით შეიძლება ეროვნულ ბანკთან შეიქმნას დეპოზიტების დამზღვევი ორგანიზაცია, ან ცენტრალურმა ბანკმა ხელი შეუწყოს კერძო სადაზღვევო კომპანიების ბაზაზე შეიქმნას დეპოზიტების და სხვა ფინანსური რისკების დამზღვევი ორგანიზაციები. ეს საშუალებას მისცემს ეროვნულ ბანკს იმ ბანკებზე კონტროლის გაუმჯობესებას, რომელთა დეპოზიტები დაზღვეული იქნება.

დეპოზიტების დაზღვევის განვითარება ხელს შეუწყობს ბანკებში სახსრების მოზიდვას, რაც გამომწვეული იქნება ბანკებისადმი მეტი ნდობით. ეს თავის მხრივ დადებითად იმოქმედებს საბანკო სისტემის განვითარებაზე.

საქართველოში სადაზღვევო სისტემის განვითარებლობის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი არის მოსახლეობაში დარჩენილი უნდობლობა ძველი დაზღვევის სისტემის მიმართ. მოქალაქეებმა რომლებმაც დაკარგეს თავიანთი სახსრები, შეტანილი ძველი „დაზღვევის სახელმწიფო კომპანიაში“ უნდობლად უყურებენ ყოველგვარ დაზღვევას.

დაპოზიტების დაზღვევა ხელს შეუწყობს საბანკო სისტემის განვითარებას.

საქართველოს სადაზღვევო სისტემის სხვა პრობლემებს ემატება ინფორმაციის არასაკმაირისი დონე. ინფორმაციის არ არსებობა იწვევს სადაზღვევო პროდუქტის გაძვირებას. ყოფილი საბჭოთა კავშირის დროს სიტუაციის არა რეალური შეფასების გამო, მაშინდელ სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით სადაზღვევო კომპანიებს უჭირთ დაზღვევის განხორციელება, ამიტომ საჭიროა ახალი ინფორმაციული უზრუნველყოფა. ამ მხრივ მუშაობს საქართველოს სადაზღვევო ასოციაცია, რომელიც ევრაზიის ფონდის მხარდაჭერით ახორციელებს სადაზღვევო სისტემის მონაცემთა ბაზის შექმნას. დღესდღეობით ეს ასოციაცია მუშაობს სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების სექტორით დაზიანების დაზღვევის მონაცემთა ბაზაზე, რომელიც ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემაა დღესდღეობით საქართველოში, რადგან სოფლის მეურნეობაში მაღალი რისკია და დაზღვევა თითქმის არ ხორციელდება ინფორმაციის არ არსებობის გამო.

სადაზღვევო სისტემის კიდევ ერთი პრობლემა არის მოსახლეობაში დარჩენილი უნდობლობა.

„დაზღვევის შესახებ“ კანონის საფუძველზე ზედამხედველობის სამსახურის შექმნა ერთ-ერთი უმთავრესი და აუცილებელი პირობა იყო საქართველოს სადაზღვევო სისტემის სრულყოფისათვის. ამ სამსახურის შექმნით საქართველოში პირველად გაჩნდა დაზღვევის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის გამტარებელი, დაზღვევის ურთიერთობების მარეგულირებელი და საზედამხედველო დამოუკიდებელი სახელმწიფო ორგანიზაცია. მისი საშუალებით შესაძლებელი ხდება ლიცენზიების გაცემისა და შემდეგი ზედამხედველობის შედეგად ამ სისტემის კონტროლი.

ინფორმაციის არა საკმარისი დონე იწვევს სადაზღვევო პროდუქტის გაძვირებას, რაც აწვირებს სადაზღვევო სისტემის განვითარებას.

საქართველოში რეფორმის დაწყებამდე მოქმედებდა სახელმწიფო სავალდებულო დაზღვევის შემდეგი სახეობები:

- ა) მგზავრთა სახელმწიფო სავალდებულო დაზღვევა;
- ბ) სანარმოებისა და ორგანიზაციების (ბიუჯეტზე მყოფთა გარდა) ხარჯზე უბედური შემთხვევებისაგან მუშა-მოსამსახურეთა სახელმწიფო სავალდებულო დაზღვევა;
- გ) სახელმწიფო სანარმოების, გაერთიანებებისა და ორგანიზაციების ქონების სახელმწიფო სავალდებულო დაზღვევა;
- დ) სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სახელმწიფო სავალდებულო დაზღვევა;

ე) საცხოვრებელი სახლებისა და ბინების სახელმწიფო სავალდებულო დაზღვევა;

საინტერესოა ის ფაქტი, რომ თითოეული სავალდებულო დაზღვევა მონოპოლიზირებული იყო სახელმწიფოს ხელში. არ არსებობდა გადაზღვევის ინსტიტუტი, რის გამოც დაზღვევის რიგი სახეობები ეკონომიკურად არაეფექტური იყო. მაგალითად სასოფლო-სამეურნეო რისკებისა და ქონების დაზღვევა. ცენტრალური სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევის სისტემა სუბსიდის სახით ყოველწლიურად იღებდა რამდენიმე მილიონ მანეთს ხარჯების ასანაზღაურებლად.

აღსანიშნავია ის ფაქტიც რომ 80-იანი წლების დასასრულს დაწყებული გარდაქმნის პროცესი ნაწილობრივ დაზღვევის სფეროსაც შეეხო. იქმნება პირველი ქართული სადაზღვევო კომპანიები „ალდაგი“, „გავაზი“, „კავკასიის სადაზღვევო კომპანია“, „აგორა“ და სხვა. ამ კომპანიების მუშაობის სფეროს წარმოადგენდა ქონების დაზღვევა, უბედური შემთხვევებისაგან დაზღვევა, ტვირთების დაზღვევა (ამ უკანასკნელის ექსკლუზიური უფლება ჰქონდა სადაზღვევო

კომპანიას „ალდაგი“) ამ პერიოდში ჩნდება დაზღვევის ახალი პროდუქტი სამედიცინო დაზღვევა.

დღესდღეობით გაუქმდა ის სავალდებულო დაზღვევა, რომელიც ექსკლუზიური ხასითისა იყო. რეფორმის შედეგად ჩამოყალიბდა საქართველოს სადაზღვევო სისტემა (იხ. ცხრილი №1), რომელიც იყოფა ორ ძირითად შემადგენელ ნაწილად:

- სახელმწიფო სოციალური დაზღვევა;
- არასახელმწიფო დაზღვევა.

„დაზღვევის შესახებ“ და „ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს კანონების მიღებამ მნიშვნელოვნად აამაღლა სადაზღვევო ორგანიზაციების და ქართველი ინვესტორების დაინტერესება სადაზღვევო ბიზნესით. გრაფიკზე №1 ნათლად ჩანს თუ როგორ ვითარდებოდა საქართველოს სადაზღვევო ბაზარი. 1989-1991 წლებთან შედარებით 1997 წელს სადაზღვევო ორგანიზაციათა რაოდენობა 23-მდე გაიზარდა, ხოლო დღესდღეობით კი 30-ს მიაღწია (იხ. ცხრილი №3). თუმცა დროთა განმავლობაში ასეთი სწრაფი ზრდა შემცირდება და ორგანიზაციათა რაოდენობა სტაბილური გახდება, რადგან მოსალოდნელია მინიმალური სანესდებო კაპიტალის ოდენობასა და ფლობაზე ნორმატიული მოთხოვნების გამკაცრება. დღეისათვის მინიმალური სანესდებო კაპიტალის ოდენობა დაზღვევის სახეობების მიხედვით მერყეობს 30-60 ათასი ლარის ფარგლებში (იხ. ცხრილი №2).*

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ საქართველოს სადაზღვევო ბაზრით დაინტერესდნენ მსოფლიოში საკმაოდ ცნობილი სადაზღვევო, საბროკერო და გადამზღვევი ორგანიზაციები. უკვე დაარსდა რამდენიმე ერთობლივი ორგანიზაცია — საბროკერო კომპანია „Sedgwick-Georgia“, სადაზღვევო კომპანიები „თბილისი-London“ და „Imedi-L International“. **

„დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, სადაზღვევო ორგანიზაციის ორგანიზაციულ-სამართლებრივ ფორმად დასაშვებია მხოლოდ შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება და სააქციო საზოგადოება. საბიუჯეტო ორგანიზაციებს აეკრძალათ სადაზღვევო ორგანიზაციების დაფუძნება და სადაზღვევო ორგანიზაციებში დამფუძნებლად ყოფნა. 1998 წლის ივნისის მონაცემებით საქართველოში ლიცენზირებულია და მუშაობს 30 სადაზღვევო ორგანიზაცია (ცხრილი №3). აქედან 2 არის სადაზღვევო-საბროკერო ორგანიზაცია.

საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის მიერ გაცემულია

* წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის ბრძანება №1 „საქართველოს ტერიტორიაზე სადაზღვევო საქმიანობის ლიცენზირების წესები.“

** წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური

105 ლიცენზია, მათ შორის 103 — სადაზღვევო საქმიანობის და 2 — სადაზღვევო-საბროკერო საქმიანობის განხორციელებაზე.

დაზღვევის სახეობების მიხედვით სადაზღვევო ორგანიზაციების დაინტერესება ბაზრის ამა თუ იმ სექტორით შემდეგნაირად იქნა განაწილებული:

„ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევი“ — ს განხორციელებაზე გაიცა 23 ლიცენზია;

„უბედური შემთხვევებისაგან და ავდემყოფობისაგან დაზღვევა“ — 16;

„ტვირთების დაზღვევა“ — 13;

„ქონების დაზღვევა“ — 7;

„სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა“ — 7

„გადამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა“ — 6;

„საჰარეო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა“ — 5;

„საწყლოსნო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა“ — 3;

„სამედიცინო დაზღვევა“ — 3;

„სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა“ — 3;

„პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევა“ — 3;

„ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ნებაყოფლობით დაზღვევა“ — 3;

„სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოსავლის დაზღვევა“ — 2;

„სამრეწველო და კომერციული საწარმოების ხანძრისა და სხვა საშიშროებისაგან დაზღვევა“ — 2;

„სიცოცხლის დაზღვევა“ — 2;

„დაზღვევის სფეროში საბროკერო საქმიანობა“ — 2;

„ვალდებულებათა შეუსრულებლობის პასუხისმგებლობის დაზღვევა“ — 1;

„იურიდიული და ფიზიკური პირების დაზღვევა“ — 1;

„მოქალაქეთა კუთვნილი შენობების დაზღვევა“ — 1;

„საოჯახო ქონების დაზღვევა“ — 1;

საპენსიო დაზღვევა (დამატებითი შემოსავლების დაზღვევა) — 1.

1997 წელს საქართველოს სადაზღვევო ორგანიზაციების მიერ მოზიდული ჯამური სადაზღვევო პრემიები წარმოადგენდა 5.624.300 ლარს, რაც ერთ სულ მოსახლეზე დაახლოებით წარმოადგენს 1,12 ლარს. ეს უჩვენებს სადაზღვევო ბაზრის განვითარების დაბალ დონეს. ევროპაში ეს მაჩვენებელი რამდენიმე ათას ლარს აღწევს. გადაზღვევაზე გადარიცხულმა თანხამ შეადგინა 1.614.793 ლარი, ანუ მთლიანი ჯამური პრემიის მხოლოდ 28%.

სადაზღვევო ორგანიზაციების მიერ აღებული რიკის შესაბამისად 1997 წლის განმავლობაში ანაზღაურებულია 1.244.368

ლარი, საიდანაც უშუალოდ საქართველოს სადაზღვევო კომპანიების მიერ გადახდილია 960.471 ლარი; ე.ი. მთლიანად ანაზრაურებულ ზარალში გადამზღვეველთა ხვედრითი წილი

განხორციელება დაიწყო 1997 წლის 1 სექტემბრიდან და უკვე 1998 წლის 1 იანვრისათვის კომპანიების მიერ მიღებულმა ჯამურმა სადაზღვევო პრემიამ დაზღვევის ამ სახეობაში შეადგინა 1.002.483 ლარი. ამ პერიოდისათვის ათვისებული იყო ბაზრის მხოლოდ 10%. ანალიზი გვიჩვენებს, რომ 1997 წლის ოქტომბერში ბაზრის 75,4%-ს ფლობდა კომპანია „ქართული

1997 წელს საქართველოს სადაზღვევო ორგანიზაციების მიერ მოზიდული ჯამური სადაზღვევო პრემიები ერთ სულ მოსახლეზე წარმოადგინდა დაახლოებით 1,12 ლარს.

მხოლოდ 23%-ია, ხოლო ქართული სადაზღვევო კომპანიების ხვედრითი წილი — 77%.

გრაფიკზე №2 თვალნათლივ ჩანს, რომ მოზიდული პრემიის მიხედვით 1998 წლის 1 იანვრისათვის ბაზრის 85%-ს აკონტროლებდა ოთხი კომპანია და მათი ხვედრითი წილი შემდეგნაირად იყო განაწილებული:

- „საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევა“ — 34%;
- „კრწანისი“ — 22%;
- „ალდაგი“ — 15%;
- „ქართული დაზღვევა“ — 13%;
- დანარჩენი 13 კომპანია ფლობდა ბაზრის მხოლოდ 16%-ს.

ქართული სადაზღვევო კომპანიების შემოსავლები დაზღვევის სახეობების მიხედვით 1998 წლის 1 იანვრისათვის (იხ. დანართი №3) შემდეგნაირად განაწილდა:

- „უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა“ — 34%;
- „ქონების დაზღვევა“ — 32%;
- „ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა“ — 18%;
- „ტვირთების დაზღვევა“ — 5%;
- „სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა“ — 4%.

საპროგნოზო მონაცემებით, 1998 წლისათვის საქართველოს სადაზღვევო ბაზრის შემოსავლების სტრუქტურაში მოსალოდნელია შემდეგი ცვლილებები, კერძოდ ტვირთების დაზღვევის, საჰაერო-სატრანსპორტო და საზღვაო-სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევის ხვედრითი წილის ზრდა. 1998 წლის განმავლობაში „ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა“ — ში სადაზღვევო კომპანიების შემოსავლები დინამიურად გაიზრდება და წლის ბოლოსათვის 50%-ს შეადგენს. სავალდებულო დაზღვევის ეს სახეობა ხორციელდება „ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს 1997 წლის 27 ივნისის კანონის საფუძველზე.

ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევის განხორციელების ლიცენზია, როგორც ვთქვით მიღებული აქვს 23 სადაზღვევო კომპანიას. დაზღვევის ამ სახეობის

დაზღვევა“. 1998 წლის 1 იანვრისათვის კი ეს მაჩვენებელი შემცირდა 71%-მდე (იხ. ცხრილი №4). ეს ტენდენცია თვალნათლივ მიუთითებს იმაზე, რომ აღნიშნული სავალდებულო დაზღვევის ბაზარზე მომუშავე სადაზღვევო კომპანიებს შორის ყალიბდება ჯანსაღი კონკურენცია, რაც თავის მხრივ, ბაზრის წარმატებული განვითარების საწინდარია.

ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა შედარებით მომგებიანი საქმიანობაა სადაზღვევო კომპანიებისათვის, ამიტომაც ყველაზე მეტი ლიცენზია დაზღვევის ამ სახეობაზე არის მიღებული. მასზე მოქმედებს ის ფაქტორიც, რომ სატრანსპორტო შემთხვევებისას დაზარალებულის მცირე დაზიანების დროს ავტომფლობელები ცდილობენ საგზაო პოლიციის ჩაურევლად მოაგვარონ საქმეები. ასეთ სიტუაციაში ისინი ზარალს თვითონ ანაზრაურებენ და არ მიმართავენ სადაზღვევო კომპანიებს. ამის გამო ზოგიერთ კომპანიას, რომელიც თითქმის ერთი წელიწადია ფუნქციონირებს დაზღვევის ამ სახეობით შემოსავალი 60.000 ლარამდე აქვს ზარალი არ აუნაზრაურებიათ, რადგან მოთხოვნა არავის არ წარუყენებია.

1998 წლის პირველი კვარტლის მონაცემებით (სულ ანგარიშგების ფორმები წარმოდგენილი აქვს 19 სადაზღვევო კომპანიას) სადაზღვევო კომპანიების მიერ მოზიდული ჯამური პრემია შეადგენს 1 264 664 ლარს (იხ. გრაფიკი №6), მათ შორის გადაზღვევაზე გადარიცხული პრემია შეადგენს 284 560 ლარს ანუ ჯამური პრემიის 22,5%-ს, კომპანიებში დარჩენილი პრემია კი 980 104 ლარს ანუ ჯამური პრემიის 77,5%-ს. 1998 წლის პირველ კვარტალში სადაზღვევო კომპანიების მიერ მთლიანად ანაზღაურებულმა ზარალმა შეადგინა 335 839 ლარი, მათ შორის გადაზღვევის გამოკლებით 17 250 ლარი. როგორც გრაფიკზე №5 ჩანს გადაზღვევაზე გადარიცხული თანხა 1998 წლის I კვარტალში 1997 წელთან შედარებით პროცენტულად მცირდება, ხოლო უცხოური კომპანიების მიერ ანაზღაურებული ზარალი იზრდება 23%-იდან 95%-მდე.

სადაზღვევო კომპანიების მიერ 1998 წლის პირველ კვარტალში მოზიდული ჯამური პრემიის (1 264 664 ლარი) ძირითადი ნაწილი მოდის ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო

დაზღვევაზე და სიცოცხლის დაზღვევაზე, შესაბამისად 40,6% და 20,7%. დაზღვევის თექვსმეტი სახეობიდან სამში — ერთწლიანი სასოფლო სამეურნეო მარცვლეულ-კულტურების, სამედიცინო და ტურისტების დაზღვევა არ განხორციელებულა.

ზედამხედველობის სამმართველო არის საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის სტრუქტურული ერთეული, რომლის ძირითადი ამოცანაა სადაზღვევო საქმიანობაზე ზედამხედველობის განხორციელება და სადაზღვევო ორგანიზაციების მიერ „დაზღვევის შე-სახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ მოთხოვნათა დაცვის უზრუნველყოფა.

ზედამხედველობის სამმართველო თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს „დაზღვევის შესახებ“ კანონით, მოქმედი კანონმდებლობით, საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით და განკარგულებით, საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის დებულებით და პასუხისმგებელია დაკისრებული ამოცანებისა და ფუნქციების შესრულებაზე.

ზედამხედველობის სამმართველოში სისტემატიურად ტარდება სადაზღვევო ორგანიზაციების მიერ განეული მუშაობის ანალიზი წარმოდგენილი მონაცემების მიხედვით.

ზედამხედველობის სამმართველომ ჩაატარა შემონეება სადაზღვევო ორგანიზაციების სანესდებო კაპიტალის რაოდენობის დადგენის მიზნით. შემონეებით დადგენილია, რომ სადაზღვევო კომპანია „ნიამ“, რომლის სანესდებო კაპიტალი შეადგენს 40 000 (ორმოცი ათასი) ლარს, 1997 წლის 16 დეკემბრის შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე ერთი პირის სანარმოს „გიგის“ გაუნაღდა ნაღდი ანგარიშსწორებით 1850 ლარი სადაზღვევო პოლისების დაბეჭვდაზე, რითაც დაარღვია „საქართველოს ტერიტორიაზე სადაზღვევო სქმიანობის ლიცენზირების წესების“ 21-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც სადაზღვევო კომპანია ვალდებული იყო სანესდებო კაპიტალის თანხების გახარჯვის თაობაზე ეცნობებინა 7 დღის განმავლობაში საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურისათვის.

აღნიშნული დარღვევის თაობაზე სადაზღვევო კომპანია „ნიამ“ გაფრთხილებულ იქნა 1998 წლის 20 მარტის №10/5 წერილით.

სადაზღვევო კომპანია „ორიონ-გარანტი“ ჩატარებული შემონეებით დადგინდა, რომ სანესდებო კაპიტალი, რომელიც ქ. თბილისის დიდუბის რაიონის სასამართლოს მიერ რეგისტრაციისათვის 1997 წლის 16 ოქტომბრის მდგომარეობით განსაზღვრულ იქნა 30 000 (ოცდაათი ათასი) ლარის ოდენობით და რომელიც შევსებული იქნა დამფუძნებლების მიერ მთლიანად, გახარჯულია და 1998 წლის 10 მარტის მდგომარეობით ნაშთად ირიცხებოდა 160 (ასამოცი) ლარი.

საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო

ზედამხედველობის სამსახურის მიერ 1998 წლის 17 მარტის №8 ბრძანების საფუძველზე მიღებულია გადაწყვეტილება ლიცენზირების შეჩერების შესახებ 1998 წლის 20 მაისამდე, რის შესახებაც ეცნობა სადაზღვევო კომპანია „ორიონ-გარანტი“ (1998 წლის 20 მარტის №10/04 წერილი).

ლიცენზირების შეჩერებასთან დაკავშირებით სამმართველოს მიერ სამსახურის ხელმძღვანელობის წინაშე დაისვა საკითხი სადაზღვევო კომპანია „ორიონ-გარანტი“ განხორციელებული სადაზღვევო საქმიანობის დოკუმენტური შემონეების თაობაზე, ლიცენზირების შეჩერებამდე დადებული მოქმედი ხელშეკრულების საფუძველზე არსებული სადაზღვევო ვალდებულებების ოდენობის დადგენის მიზნით, რის შესახებაც სამსახურის უფროსის მიერ გამოცემულია 1998 წლის 17 მარტის №07/მ ბრძანება, რაც დღეის მდგომარეობით შესრულებულია და დოკუმენტური შემონეების შედეგებზე კოლეგიას მასალები წარედგინება დამატებით.

1998 წლის 2 თებერვალს ზედამხედველობის სამმართველოს განცხადებით მიმართა შპს „რიონის“ დირექტორმა ნ. მსხვილაძემ, რომელიც ითხოვდა ლიცენზირების გაუქმებას. შემონეების შედეგად დადგინდა, რომ სადაზღვევო კომპანიას არანიაარი საქმიანობა არ უწარმოებია და ვალდებულებები არა აქვს აღებული. შემონეების მასალების საფუძველზე გაუქმებული იქნა შპს „რიონის“ ლიცენზია და აღნიშნულზე ეცნობა ყველა სათანადო ორგანოს.

ზედამხედველობის სამმართველომ სააქციო საზოგადოება „პირველ საპენსიო ფონდში“ ჩატარებული დოკუმენტური შემონეებით გამოავლინა, რომ სააქციო საზოგადოების მიერ საანგარიშო პერიოდში მოქალაქეებისაგან მოზიდული იქნა 8832 საპრივატიზაციო ბარათი (ვაუჩერი) „დამატებით პენსიის დაზღვევის“ პოლისებზე გაცვლის გზით. მოზიდული 8832 ცალი ვაუჩერიდან 7854 ვაუჩერით შეძენილია 18 საპრივატიზაციო სააქციო საზოგადოების 106 942 ცალი უბრალო სახელობითი აქცია, რომელთა საერთო ნომინალური ღირებულება შეადგენს 111 163 აშშ დოლარის ექვივალენტს.

სააქციო საზოგადოება „პირველი საპენსიო ფონდის“ ზემოთაღნიშნული საქმიანობა, რაც გამოიხატება მოსახლეობიდან საპრივატიზაციო ბარათების მოზიდვაში, როგორც რეგისტრაციის დროს სასამართლოს გადწყვეტილებით, ასევე ზედამხედველობის სამსახურის 1997 წლის 9 ოქტომბრის №03/8 წერილის პასუხად საქართველოს სახელმწიფო ქონების მართვის სამინისტროს „სპეციალიზირებული საინვესტიციო ფონდების ლიცენზირების შესახებ“ 1997 წლის 24 ოქტომბრის №06-609/67 განმარტებითი წერილით, საჭიროებდა სათანადო ლიცენზირებას. ასეთი ლიცენზია სს „პირველ საპენსიო ფონდს“ არ გააჩნია.

ყოველივე ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე, ვინაიდან სააქციო საზოგადოება „პირველი საპენსიო ფონდის“ საქმიანობა საპრივატიზაციო ბარათების მოზიდვის სახით განხორციელებული იყო ულიცენზიოდ და მის ამ ქმედებაზე რეაგირება სცილდება საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის კომპეტენციას, მასალები შემდგომი რეაგირებისათვის გადაეცა საქართველოს სახელმწიფო ქონების მართვის სამინისტროს და საქართველოს საგადასახადო ინსპექციას.

სააქციო სადაზღვევო საზოგადოება „ცენტრალური სადაზღვევო კომპანიის“ და შეზღუდული პასუხისმგებლობის სატრანსპორტო სადაზღვევო საზოგადოება „იმედის“ სარკინიგზო ტრანსპორტის მგზავრთა ერთობლივი ნებაყოფლობითი დაზღვევის განხორციელების სისწორის შემოწმებისას გამოვლინდა, რომ მათ მიერ სარკინიგზო მგზავრთა დაზღვევისას დაშვებულია სადაზღვევო კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტები. აღნიშნულის აღმოფხვრის მიზნით საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის 1998 წლის 17 მარტის №9 ბრძანებით სააქციო სადაზღვევო საზოგადოება „ცენტრალური სადაზღვევო კომპანიას“ და შეზღუდული პასუხისმგებლობის სატრანსპორტო სადაზღვევო საზოგადოება „იმედს“ დაევალებათ გააუქმონ სარკინიგზო ტრანსპორტის მგზავრთა დაზღვევის ერთობლივი პოლისი საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესით. ამასთანავე, აეკრძალათ სარკინიგზო ტრანსპორტის მგზავრთა დაზღვევის განხორციელება ერთობლივი პოლისით. აღნიშნულზე ეცნობათ საქართველოს ანტიმონოპოლიურ სამსახურს, საქართველოს ტრანსპორტის სამინისტროს, საქართველოს სარკინიგზო ტრანსპორტის დეპარტამენტს.

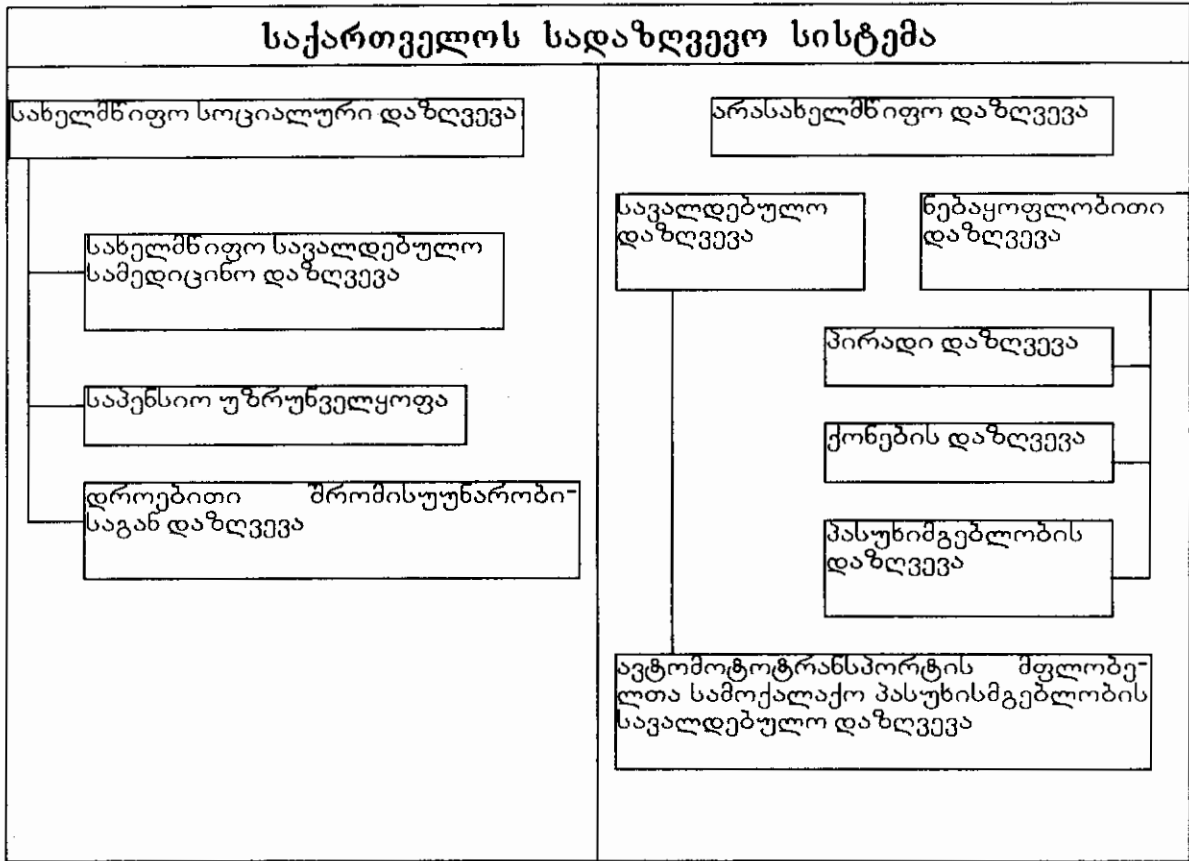
სააქციო სადაზღვევო საზოგადოება „ცენტრალურ სადაზღვევო კომპანიაში“

დოკუმენტური შემოწმებით დადგენილია, რომ კომპანიას მ/წლის 7 აპრილის მდგომარეობით ანგარიშსწორების ანგარიშზე ერიცხებოდა 9 027 ლარი, რაც წარმოადგენს კომპანიის მიერ დაზღვევის ხელშეკრულებებით მოზიდულ პრემიას. რაც შეეხება სანესდებო კაპიტალს (ფულადი ფორმით), რომელიც სააქციო საზოგადოებისათვის განსაზღვრულია 32 ათასი ლარის ოდენობით და რომელიც კომპანიის მიერ განმეორებით შევსებული იქნა 1998 წლის 16 თებერვალს. გაირკვა, რომ თანხის ანგარიშზე შეტანიდან მეორე დღეს ანუ 17 თებერვალს თანხა გამოტანილია ნაღდი ანგარიშსწორებით და იგი საქვეანგარიშოდ ერიცხება კომპანიის გენერალურ დირექტორს.

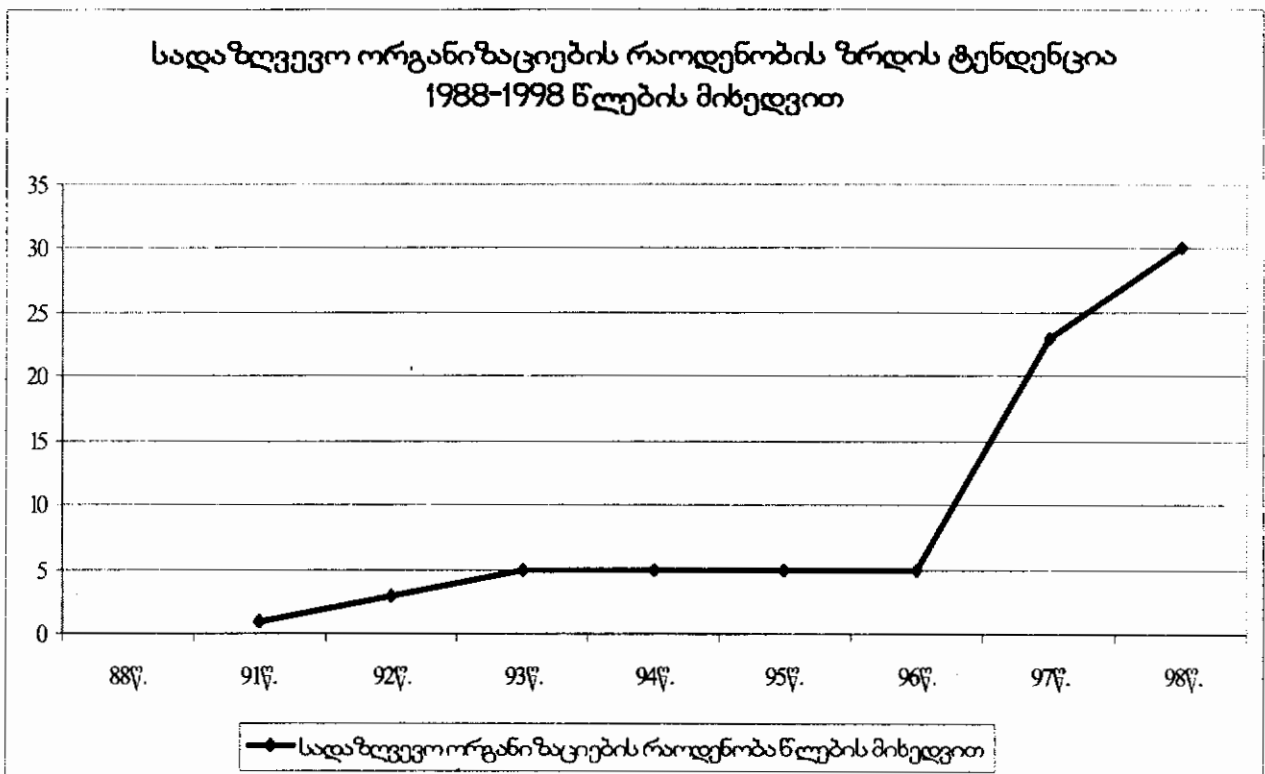
აღნიშნული ფაქტის გამოვლენისთანავე საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის პირველი მოადგილის სახელზე გაკეთდა მოხსენებითი ბარათი, რის საფუძველზეც სამსახურის უფროსის ა/წლის 13 აპრილის №10/12 და №10/13 წერილებით გაფრთხილებული იქნენ კომპანიის გენერალური დირექტორი და სამეთვალყურეო საბჭო, სანესდებო კაპიტალის დაუყოვნებლივ შევსების შესახებ.

სააქციო სადაზღვევო საზოგადოება „ცენტრალურ სადაზღვევო კომპანიაში“ დღეის მდგომარეობით დოკუმენტური შემოწმება დამთავრებულია და მისი შედეგები კოლეგიას წარედგინება დამატებით.

საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურში იქმნება საკონსულტაციო საბჭო, რომელთა წევრები არიან სადაზღვევო კომპანიების, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები, მეცნიერები. ჯერ-ჯერობით ეს საბჭო არ ფუნქციონირებს, მაგრამ თანამშრომლობა მაინც მიმდინარეობს. მჭიდრო ურთიერთობა აქვს საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურსა და საქართველოს სადაზღვევო ასოციაციას.

გრაფიკი №1

წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური

მინიმალური სანესდებო კაპიტალი დაზღვევის
სახეობების მიხედვით

№	დაზღვევის სახეობები	მინიმალური სანესდებო კაპიტალი (ლარებში)
1.	სიცოცხლის დაზღვევა	50.000
2.	საპენსიო დაზღვევა (დამატებითი შემოსავლების დაზღვევა)	
3.	ფინანსური რისკების დაზღვევა	40.000
4.	ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა	
5.	გადამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა	
6.	პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევა	
7.	ვალდებულებათა შეუსრულებლობაზე პასუხისმგებლობის დაზღვევა	
8.	სხვა სახეობების სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა	
9.	უბედური შემთხვევებისაგან და ავდმყოფობისაგან დაზღვევა	30.000
10.	სამედიცინო დაზღვევა	
11.	სახელმწიფო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა	
12.	საჰარეო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა	
13.	საწყლოსნო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა	
14.	ტვირთების დაზღვევა	
15.	ყველა სხვა სახეობების დაზღვევა გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი ბოლო ოთხი სახეობისა	
16.	გადაზღვევა	60.000

ლიცენზირებულ ორგანიზაციათა რეესტრი

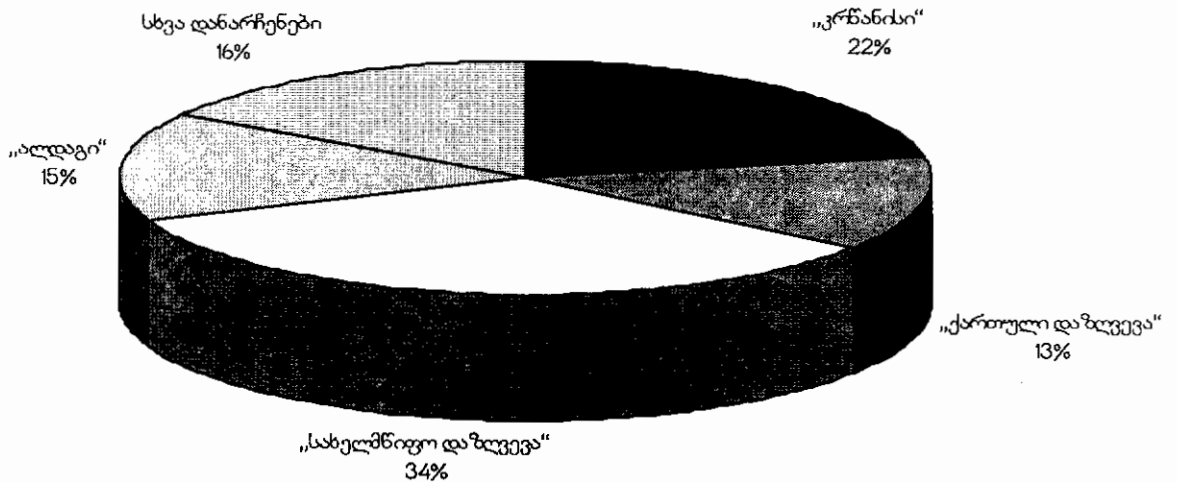
სადაზღვევო კომპანია	დაზღვევის სახეობა
შპს „ქართული დაზღვევა“	ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა
შპს „თიბ გარანტი“	ა) ერთნობიანი სასოფლო-სამეურნეო მარცვლეულ კულტურათა მოსავლის დაზღვევა; ბ) სამრეწველო და კომერციული საწარმოების ცეცხლისა და სხვა საშიშროებისაგან დაზღვევა; გ) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; დ) ტვირთების დაზღვევა; ე) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;
სს „ალდაგი“	ა) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ბ) სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; გ) საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; დ) გადაამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა; ე) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ვ) ქონების დაზღვევა; ზ) სამედიცინო დაზღვევა; თ) ტვირთების დაზღვევა; ი) სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა; კ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ნებაყოფლობითი დაზღვევა; ლ) სანაოსნო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა.
„შელიოსი“	ა) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ბ) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; გ) ტვირთების დაზღვევა; დ) ქონების დაზღვევა; ე) სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა.
„მადლი“	ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;
„ჩ & ჰიგია“	ა) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ბ) საპენსიო დაზღვევა; (დამატებითი შემოსავლების დაზღვევა) გ) ტვირთების დაზღვევა.
„ცენტრალური სადაზღვევო კომპანია“	ა) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ბ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; გ) პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევა.
„კარგო“	ა) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ბ) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; გ) ტვირთების დაზღვევა; დ) ქონების დაზღვევა; ე) სანაოსნო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; ვ) საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; ზ) სიცოცხლის დაზღვევა; თ) გადაამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა;
„ჯანი“	ა) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ბ) სამედიცინო დაზღვევა;
„სოლო და კომპანია“	ა) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ბ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; გ) ქონების დაზღვევა; დ) გადაამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა;
„კრწანისი“	უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა
„ფენიქსი“	ა) სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; ბ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;

<p>„საქართველოს სახელმწიფო დაზღვევა“</p>	<p>ა) სიცოცხლის დაზღვევა; ბ) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; გ) სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; დ) ტვირთების დაზღვევა; ე) ერთწლიანი და მრავალწლიანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის დაზღვევა; ვ) მოქალაქეთა კუთვნილი შენობების დაზღვევა; ზ) საოჯახო ქონების დაზღვევა; თ) ცეცხლისა და სხვა საშიშროებისაგან საწარმოთა და ორგანიზაციათა ქონების დაზღვევა; ი) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; კ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ნებაყოფლობითი დაზღვევა;</p>
<p>„ნია“</p>	<p>ა) ტვირთების დაზღვევა; ბ) იურიდიული და ფიზიკური პირების დაზღვევა; გ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;</p>
<p>საბროკერო ფირმა, ბრიტანული შპს „სეფვიკ-ჯორჯია“-ს ფილიალი</p>	<p>საბროკერო საქმიანობა დაზღვევის სფეროში</p>
<p>„მარშალი“</p>	<p>ა) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ბ) ქონების დაზღვევა;</p>
<p>„ქართი“</p>	<p>ა) საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; ბ) გადაამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა;</p>
<p>„კანუდოსი“</p>	<p>ა) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ბ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; გ) პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევა; დ) ვალდებულებათა შეუსრულებლობაზე პასუხისმგებლობის დაზღვევა;</p>
<p>„არესი“</p>	<p>ა) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ბ) ტვირთების დაზღვევა;</p>
<p>„GV“</p>	<p>უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა;</p>
<p>„იმედი international“</p>	<p>ა) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ბ) ტვირთების დაზღვევა; გ) ქონების დაზღვევა; დ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ე) სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; ვ) გადაამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა; ზ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ნებაყოფლობითი დაზღვევა; თ) სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა; ი) საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა;</p>

„კარგო“	ა) უბედური შემთხვევებისა და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ბ) ტვირთების დაზღვევა; გ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;
„საქართველოს სადაზღვევო კომპანია“	ა) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ბ) ტვირთების დაზღვევა;
„ჯი-აი-აი“	საბროკერო საქმიანობა დაზღვევის სფეროში
„იბერია“	ა) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; ბ) სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; გ) ქონების დაზღვევა; დ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;
„დ.გ.ზ. კომპანი“	უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა;
„ანგლო-ქართული სადაზღვევო კომპანია“	ა) სიცოცხლის დაზღვევა; ბ) უბედური შემთხვევებისაგან და ავადმყოფობისაგან დაზღვევა; გ) სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; დ) საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; ე) საწყალოსნო სატრანსპორტო საშუალებათა დაზღვევა; ვ) ტვირთების დაზღვევა; ზ) ქონების დაზღვევა; თ) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა; ი) ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის ნებაყოფლობითი დაზღვევა; კ) გადამზიდველის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა; ლ) პროფესიული პასუხისმგებლობის დაზღვევა; მ) სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაზღვევა;
„სანატო“	სამედიცინო დაზღვევა
„ერი“	ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;
„იმერეთი“	ავტომოტოტრანსპორტის მფლობელთა სამოქალაქო პასუხისმგებლობის სავალდებულო დაზღვევა;

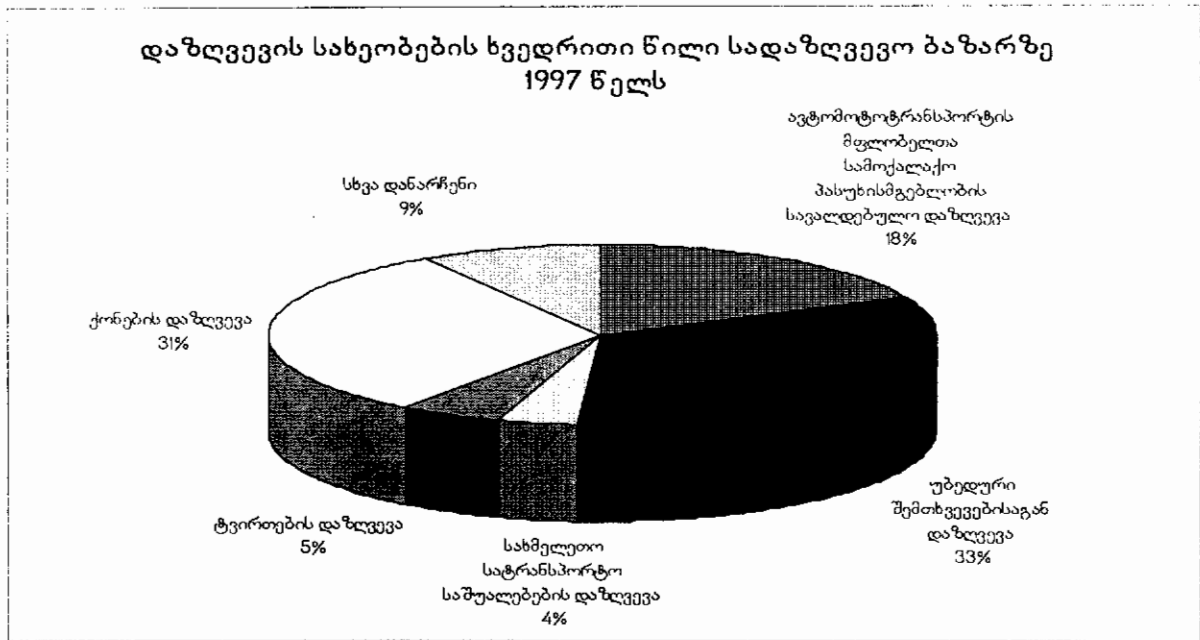
გრაფიკი №2

საქართველოს სადაზღვევო კომპანიების ხვედრითი წილი ბაზარზე მოზიდული პრემიის მიხედვით

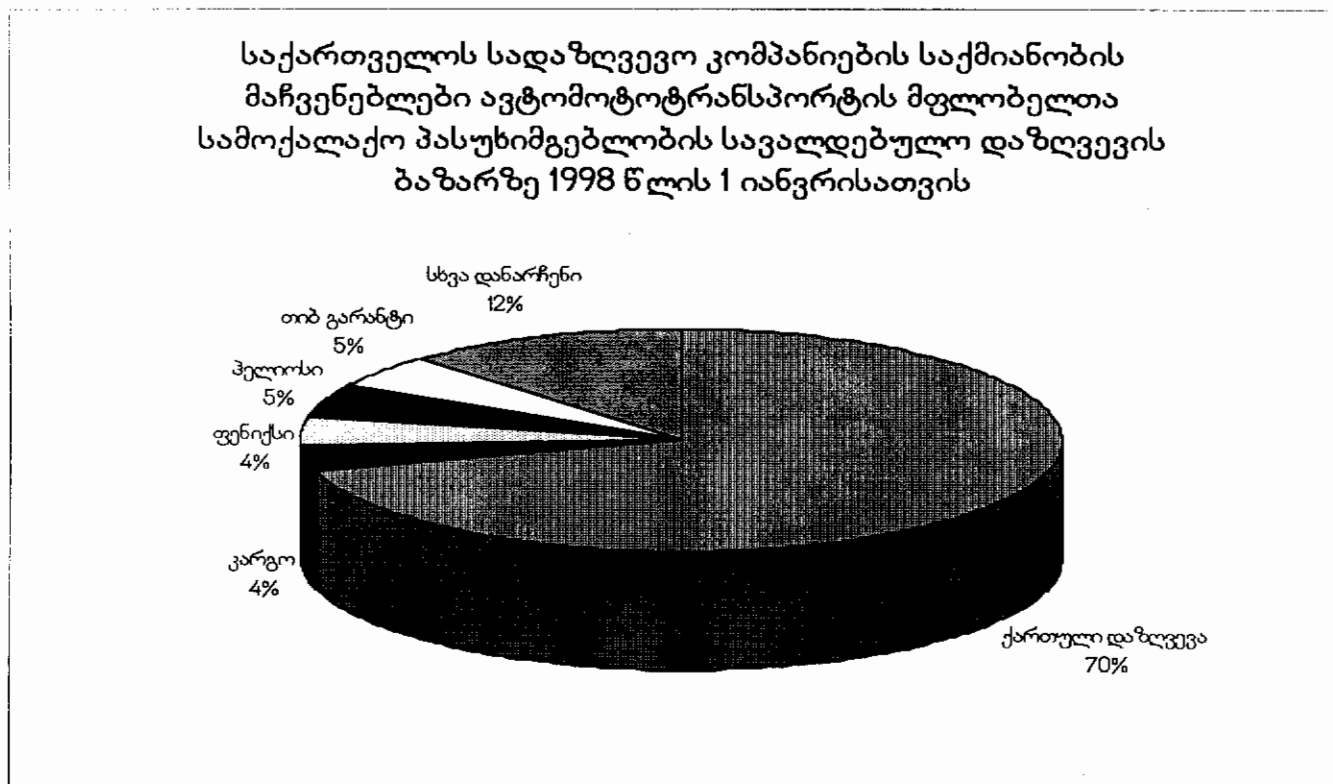

წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური

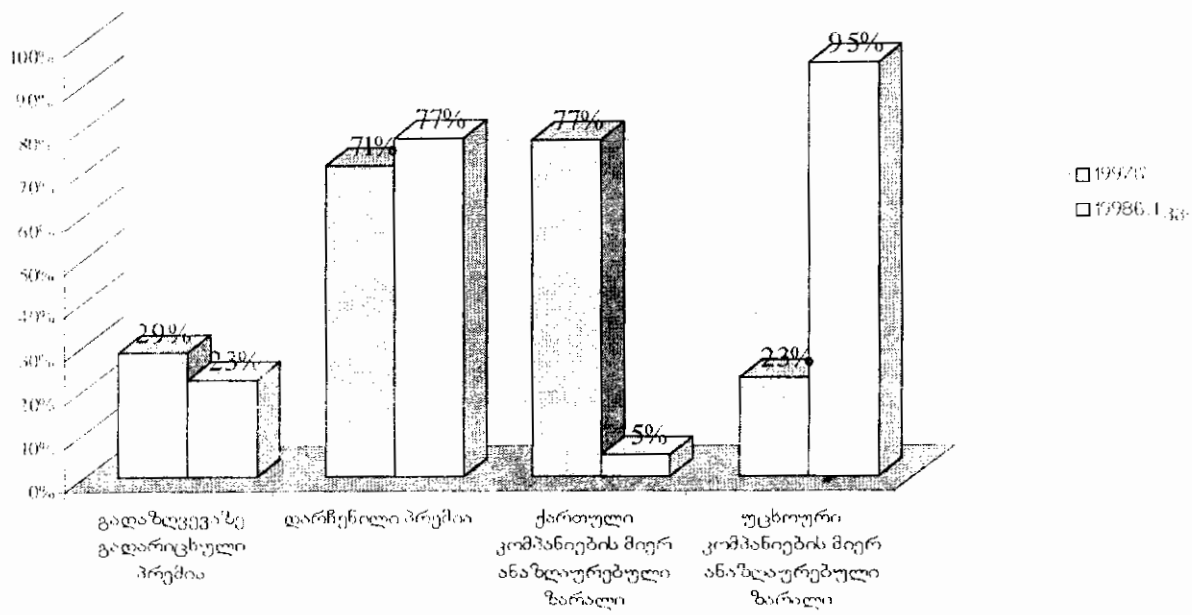
წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური

წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური

გრაფიკი №5

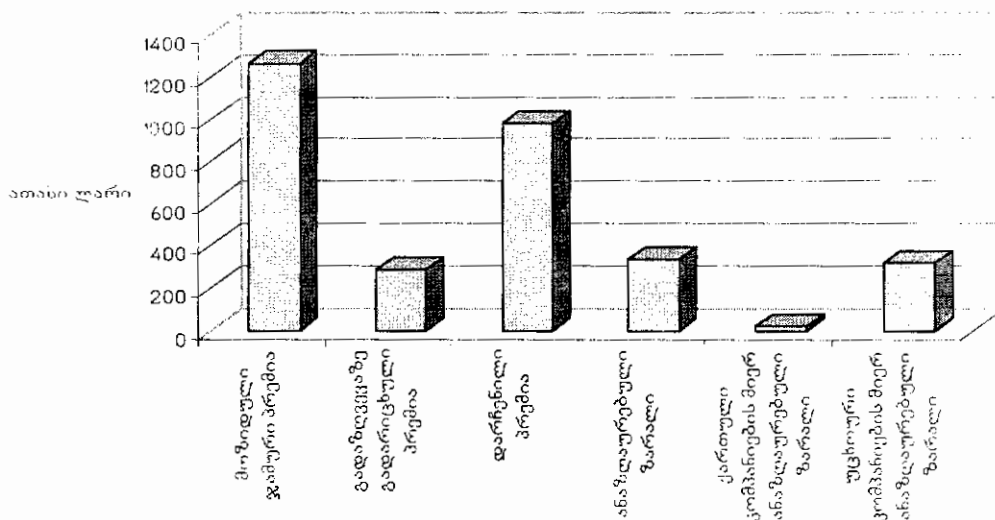
მოზიდული სახსრები და ანაზღაურებული ზარალი უცხოური და ქართული სადაზღვევო კომპანიების მიხედვით

წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური

გრაფიკი №6

1998 წლის პირველ კვარტალში მოზიდული სახსრები და ანაზღაურებული ზარალი

წყარო: საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური